

egyszerűség s bensőség mérsékeli. Dalaiban a legjelesebb dalköltők, Uhland, Beranger, Heine — mindenek fölött pedig a legjelesebb: *a nép* volt mintaképe, melynek költészetét korán kezdte tanulmányozni s irodalmi életének második korszakát e tanulmányai s azok eredményei jelölik épen.

Az iskolából ugyanis nevelői pályára lépve, Gömörbe Berzétére a Máriássy-családhoz ment; s itt pár évet eltöltve, növendékével, M. Bélával nagyobb európai utat tett, melyből visszaérkezve, Pesten telepedt meg s kizárólag az irodalomnak szentelte életét. Neve már ekkor országszerte ismert és kedvelt volt, s az akadémia őt már 1839-ben levelező tagjának választotta; 1842-ben a Kisfaludy-társaság is tagjai közé sorozta. Itt a népköltészetéről szóló *első* értekezésével foglalt székelt, melylyel az irodalmi körök figyelmét népköltészetünk kincseinek gyűjtésére, e kimeríthetetlen bányák kiaknázására fordította. Rövid időn elterjesztette második értekezését is e tárgyról s a Kisfaludy-társaság lelkesen fölkarolta az ügyet, — míg a kivített épen Erdélyi kezébe tevén le, azzal el is döntötte annak sikerét és pedig a legszerencsésebben. A haza minden vidékén fő ébredt a figyelmét és ösztön a népdalok s egyéb népköltészet termékek gyűjtése, és a nagy gazdasága s még nagyobb becsü anyag összehordása iránt. A küldemények egymást érték. S Erdélyi még a forradalom előtti években adhatta a Népdalok és Mondák három kötetre terjedő első nagy gyűjteményét a hazának, melynek folytatását most ismét a Kisfaludy-társaságtól, és pedig Gyulai Pál és Arany László kezéből várjuk.

Erdélyi e nagyszerű gyűjteménnyel megbecsülhetlen hasznót tett irodalmunknak, s ez egy érdeme elég volna: halhatatlan nevet biztosított neki irodalmunk történetében.

E nagy gyűjtemény rendezése s tanulmányozása azonban koránsem merítette ki ez időszakbeli egész munkásságát. A Kisfaludy-társaság számára lefordította Boileau nagy tankölteményét a költészetéről, az eredeinek rimes alexandrineiben; szerkesztette Garayval együtt a Regélőt s azt költeményeken kívül, kivált széptani és kritikai cikkeivel gyarapította; titoknok volt a Kisfaludy-társaságnak s vitte ügyei nagy részét; 1844-ben kiadta jeles és közkedvesű költeményeit egy erős kötetben; 1847-ben pedig megindította a Szépirodalmi Szemlét mint a Kisfaludy-társaság széptani és kritikai közlönyét s abban számos jeles dolgozatot, kivált bírálatot adott.

E roppant munkásság, hozzá téve, hogy soha nem dolgozott gyárilag, hanem alaposan és lelkiismeretesen mindig jellemzi irodalmi működésének e második időszakát, mely 1848-czal végződik. A mozgalmak idejét is kivette csendes működési köréből. Bajza lemondásával egyideig a nemzeti színház művészét is vitte; majd a politika sodorta magába; *Seabad hangok* című költeményeket adott ki, s a politikai journalistikát is megízeltette. Majdnem az utolsó napokban már, Szemere miniszterelnök *Respublica* címmel indította meg saját eszméi közlönyét s régi barátját Erdélyit kérte föl a szerkesztésre. Az ominosus nevű lapból csak 9 szám jelent meg, bőven elég arra, hogy szerkesztője (mint a Kossuth hírlapjé, Bajza) földönfutó legyen! Rejtőzködni kellett az üldözések elől. Menedéket az alföldi jó magyar nép között kerestett s talált, míg a vész első dühös rohamai elvonultak. Egy időre, nagyobb munkássághoz nem kezdhetve s meg nem állapodhatva még, régi népköltészeti tanulmányaihoz fordult vissza, s a meglevő anyagból a közmondások köny-

vét rendezte és bocsátotta sajtó alá. 1851-ben jelent meg, talán korábbi kelti műve: a *Velencei nő*, dráma 5 felvonásban, inkább gondolkodás s elméletek, mint drámaírói teremtő tehetség gyümölcse.

Munkássága azonban nemsokára ismét megtalálta terét. 1852-ben a sárospataki főiskolába hivatott meg a bölcsészet tanárának s itt kezdődik irodalmi munkásságának harmadik időszaka, valódi fénykora. Az egészen megérett, megtisztult, széles tanulmányokon alapuló s páratlan szépségű formákban nyilatkozó eszmék korszaka ez Erdélyi életében. A széptani téren legjelesebb értekezései e korból valók, és a mellett bölcsészeti nagybecsű művei. Amazok közé tartoznak: *Aesthetikai előtanulmányai* (Uj m. muzeum, 1854—5.) *Klasszikai és regényes* (P. Napló 1855.) *Arany János kisebb költeményeinek beható bírálat* (P. N. 1856.) *Egy századnegyed a magyar szépirodalomról* (P. N. 1859) s ennek folytatása *A legújabb magyar líráról*, a Budapesti Szemlében, megannyi szintoly tanúságos, mint élvezhető terjedelmes széptani s részben irodalomtörténeti tanulmány.

Bölcsészeti művei sorát azon cikksorozattal kezdte meg, melyet *A magyar bölcsészet jelene* cím alatt a P. Naplóban kezdett közrebecsátani (I—VI. 1856-ban), melyet azután kiegészítve, önállóan is kiadott. Tanársága első éve alatt elkészítette filozófiai előadásai szövegét tanítványai számára, kik különös tisztelettel s figyelemmel esüngöttek ajakán, s megérelődött benne az erős eltökélés: új lendületet adni régóta elhanyagolt bölcsészeti irodalmunknak. Bele kezdett a magyar bölcsészet s bölcsészek történetébe s e kitünő és terjedelmes művet, mely alig jelenhetett volna meg önállóan, részenként bocsátotta közre a Budapesti Szemlében és ez annyi kitünő monografiának lételet vagy lendületet adott, megbecsülhetlen folyóirat egyik legbecsebb adalékát épen Erdélyi e közleményei képezik.

A mellett más uton, közvetve is hatott az irodalomra. Sárospatakon, különösen a tanárok közt egész munkás irodalmi kört teremtett és alakított, s a derék Hegedűssel megalapította a Sárospataki Füzeteket, a protestáns tudományosság s jeles közlönyét, mely már több mint egy évtized óta, eszmómoritólág csekély olvasóközönségnek hirdeti csüggedetlen kitartással a tudományosságot és művelődést. Erdélyi maga számos becses adalékkal gazdagította s füzeteket; a magyar bölcsészek s a sárospataki főiskola tanárainak eltrajzai szintén általa indítottak meg, míg a folytatáshoz többi társai s járultak.

Nagyobb munkái mellett, melyekhez az utolsó években az Egyetemes Irodalomtörténet előmunkálatai is csatlakoztak, számos egyes kisebb művet is kezdett meg s részint fejezett be. Elég ezek közül Verulami Bacóról, az újabb tudományosság atyjáról, a B. Szemlében megkezdett kitünő tanulmányát említenünk. Mint tanár elejétől fogva azon magas célzt tűzte ki több társaival együtt, hogy a sárospataki főiskolát egyetemi rangra emeljék s e célzt, részint tanításuk modora, főleg a tanszabadság elvének diadalra juttatása által meg is közelítették. Ebben Erdélyi a főérdem. Tevékeny részt vett a mellett a főiskolai, az egyházközponti s a reform. egyetemes népisokolaügyi dolgokban. Ez utóbbinak választmányi tárgyalásaiban foglalkozott 1865-ben, Komáromban, midőn egy veszélyes betegség csaknem a halál révére vitte. Lassan és nehezen üdült föl s talán kora és váratlan halálának magva még akkoról maradt meg benne.

Erdélyi János kétszer nősült. Első neje a két Vahot nővére, a kedves és szelleműs

Kornélia volt, kit rövid boldogság után korán veszített el. A fiatal anyát egyetlen árvája csakhamar követte a sirba, s a költő mindkettőnek halálára egy-egy megható elégiát írt, melyek közül egyiket, a kevésbé ismerettest, mai számunkban méltónak tartottuk fölleleveníten. Másodszor néhrány év előtt nősült Sárospatakon, nőül vevén Csorba Ionát, kit most özvegyen s három neveletlen gyermekét árván hagyta.

Barátai, irodalmi s tanári pályájának munkatársai, pótolhatlanok érzik helyét; az akadémia, mely 1858 óta rendes tagjai közé számítja, a Kisfaludy-társaság, melynek mindvégig kitünő disze volt, fájdalomosan érzendik az úrt, melyet hátragyott; tanítványai, kiktől így vagy úgy épen meg válandóban volt, méltán sirathatják őt. De hervadhatlan koszoruját maga az irodalom s a magyar tudományosság teszi sirjára, mert annak ő egyik legfáradhatlanabb s legdiadalmasabb bajnoka volt. — á — r —

Családi kép.

Erdélyi János költeményeiből.

Ezer sohajtással zokogtam lelkeket;
Mint partot a hullám, szaggatja keblemet
Siralma özőne.
Fejem fölött im elcsapot a bánatár,
Mélységen szívem, mint egy vérző buvár,
Pályáját futja le.

Oh én szép gyermekem! hidegre vált alak!
Nem arra jöttem én, hogy eképp lássalak,
Fehérben, mint a hó.
Halotti lepedet föl-föltakargatom,
Hol volna még meleg, lágyan tapintgatom,
De nem találhatok.

Oh én szép gyermekem! tudád-e mondani,
Midőn, a mely megölt, elkezdte sajnani
A gyilkos fájdalom?
Vagy mint az ártatlan báránka szenvedél,
A mit mondtak, tevéd, jó szónak engedél,
Sirtál-e angyalom?

Hol fáj neked, hol fáj? hadd csókolom meg ott,
Meg a kínos helyet, hol szíved dobogott,
S ezt a behunyt szemet;
Meg ezt az ajkat is, hol elfogyott a szó,
A szépen induló, szépen nyilatkozó,
Vidító engemet.

Mert ezt a szót soha el nem felelhetem;
Azt mondta, hogy nincs még magában életem:
Van árvám, s érte én.
Íz kéztől, mostoha kéztől megöttem őt,
De oh, ha anyja nincs, ki tart meg csecsemőt
Az élő föld színén?

Meghalt ez a gyermek; fájdalom volt a lét,
Mert a virágszálat, mely sányli gyökerét,
Harmat nem özi meg.
Anyjához fáj e szív, fáj a holtak felé,
Nem bírhat tovább, és megszakadt belé
Az élettől beteg.

S itt fekszik gyermekem, s az édes anyja ott,
Szóltatám őket, de mindkettő halott;
Családom képe, im.
Fössétek e képet, s hagyjátok érzeni,
Árnyéklatul azon hagyván föltetszeni
Gyászom, keserveim.

Ott lesz egy férj, atya, sőtét érzelmeivel,
Ki ifju volna még, de aggal érne fel,
Mert annyi érte őt!
Jó sorsa ily órát ne adjon senkinek,
Utána hogy sirva nézzen szeretetnek,
Mint ő, idő előtt.

Ó ifju volna még s bánat miatt lesz agg:
Dalolt volna a madár, s leszen majd hallgatag,
S nyugodt minő a tél.
Ha napja egy felét a gondok elveszik,
Máskor a holtak felől emlékezik,
A kedves multban él.

Órömmek az a kínos, hogy nincs mit vesztenem,
Életnek iszonyu, hogy így kell vérzenem,
S nem fáradnom belé.
Mutatja már egy-két búz feja nevetem,
Szellők! sohajtásban vigyék el lelkemet
Halottaim felé!

Gábor Áron Rákossal.

(1848. decz. 13.)

A köpeczi csata híre még a futók előtt átfutotta Háromszéket. A hideg, ködös éjben hegyről hegyre lógott fel a lármáfiak veres világa s Háromszék széj tornyában megkondult a vészhang. E jelre indulni kellett minden férfianak, egy fegyvert elbirt. A nők feltarisnyázták övéiket három napra és búcsút vettek.

Zalánál és Hídvégnél nyomultak át Erdővidékre a székelyek, s kiket Szentgyörgyön találtak — a honvédek és Kossuth-huszárok. Másnap december 12-én (1848.) már Baróthon és Köpeczen álltak.

E faluban még füstölögtek a felgyújtott épületek s a füstölögő romok közt, az utcákon, a házakban és pinczekben 70 köpeczi lakos, férfiak, nők és gyermekek hullái fetrengtek elundokliva, mezelenül. — Még azon borzalmas időkből is iszonyu volt e látvány s az egész sereg egy boszúkiáltásban tört ki. Alig lehetett visszatartani, hogy rögtön meg ne támadják az ellenséget.

Délután oszlott a köd. A tiszték kilovagoltak a Baróth vize hídjához, hol Gábor Áron két ágyuja volt kizegeszve egy előrsi csapat fedezete alatt.

Gál Sándor százados, az ott levő összes csapatok vezére távozóvél vizsgálta a vidéket. Nyugodt volt minden. A háborított Rika, mint egy fehér fál emelkedett előtök, melyre száz árnyékot vetett a többen elterülő Felső-Rákos kéményeinek füstje; csupán a baróthi ut fölött emelkedő domb állt egy könnyű lovas, egyedül, mozdulatlanul.

A tisztikar már vissza akart térni, midőn egyszerre 10—12 lovasból álló csapat bukkant ki az emelített domb mögött. Oda irányult minden figyelm s kevés idő múlva itt ott hallani lehetett, majd mind általánosabb lett a székelyek kiáltása: *Heydte! Ott van Heydte kapitány! Ott van fehér lova, homlokán fekete csillaggal!* — Körülvették Gábor Áront és kérték, sürgették, hogy lőjön rájuk. Gábor Áron kérdőleg tekintett Gál Sándorra; ez mosolyogva intett fejével. Perez alatt az ágyú irányozva volt: villámolt és megdördült s a gölyő szorosan a csapat feje felett süvöltött el. Nem esett ugyan senki el belőle, de a hatás mégis megvolt: összeavarádva, szélsébeben nyargaltak vissza Rákosra.

Hajnamban (13-án) megindultak a csapatok. A jobb szárny Gál Sándor vezérlete alatt Köpeczről, a közép Butyka őrnagy alatt Baróthról sietett Rákos felé. A jobb szárny Hild százados alatt az éjen átvonult Vargyasra; rendeltetése volt az ellenség háta megékeálni.

Gál Sándor a Szentgyörgyi és Csernátoni századokkal akadály nélkül haladt a jó országúton. Egyszerre megdördült az előcsapatok fegyvere. A csatlárláncba oszított rendes katonák előre siettek a fagyos havon s a tűz hosszú vonalban villámolt fel. A Butyka őrnagy csapatja hátrább maradt; de a mint a tüzelést meghallotta, előre roham; átgázolt a *kormos langos* zajló vízen és oldalba fogta az ellenséget. Reggeli 8 óra volt már. Most megdördült a Gábor Áron ágyuja is.

„*Előbb Pistika vakantott egyet, aztán neki morogott Jánosbá es, **” és az ellenállásnak az ellenség részéről vége volt. Az oláh határvörök Alsó-Rákos felé vonultak; a könnyű lovasok csillógó sisakjai csakhamar a Rika oldalán tüntek fel, az országút pedig és a Rika alján álló domb megtelek az oláh és szász láncosok kavargó tömegeivel. Gábor Áron közéjük röpi pusztító gölyőit; hosszú barázdákat nyitnak azok az összeverődött, halálra rémült népből, mely mint a juh-nyáj, már futásra is képtelen. 30—40 könnyű lovas kardlapozással unszolja, hogy a dombról letakarodjanak. — A mint a könnyű lovasokt megpillantja, — Székely Lajos, Kossuth-husár hadnagy négy társával vakmerően közéjük vág. A könnyű, veres sípka négy fejsébtől lesz pirosabb az ifju hadnagy fején; de a hires cheveaux-legers-ek vágatva szárguldának el a Rika mély útján.

Most felbukkant a Hild csapatjai is a Rika patakánál s kik elég sebesen menekülni nem bírnak, 300 oláh és szász esik áldozatul a feldühödött harcossoknak. A Heydte 5000-nyi serege, vezérestől együtt nyakra-főre futott át a Rikán; csak az elhányt oláh *szarikák* (gubák), szász kalapok, s mindennemű fegyverek jelölték útjukat.

A harcznak ezen oldalán vége volt; de Alsó-
*) A székelyek saját szavai. Az ágyúknak nevetek adtak. Pistika volt az 1½ fontos Kálnokiféle, Jánosbá a 6 fontos nagy vas-ágyú.

Rákos felé még folyvást pattogott az apró fegyver. — Az Olt itt bevág a hegyek közé. Magas mérszékű sziklák közt vajt utat magának; — csak *magának*, mert oly szűk a szoros, oly meredek a sziklák, hogy csak nagy erőfeszítéssel lehetett egy keskeny, ösvényeszerű utat vágni a szirt-oldalba. Ezen ut magaslátán állt meg a két század oláh határvör és oly sűrűen tüzelt az ut kezdetén levő kanyarodóra, hogy lehetlen volt azon megállani. A Kossuth és székely huszárok, a honvéd és székely gyalogság hasztalan kísérlettek meg előnyomulni. Most Gábor Áron jelent meg ágyújával. Vágtatva siettek előre, de a vészes helyen oly gölyözőpör fogadták, hogy a fogat megszilajdva kanyarodott vissza.

Megálltak. Gábor Áron egyedül bement, s megszemlélte a helyet és az ellenség állását. Visszatérve az ágyút kartácsra töltötte, felszerelte a gúcsával s indulni parancsolt.

A fiatal tüzérék ellenvéteket tettek.
„A ki fél, itt maradjat,” volt Gábor Áron rövid válasza, és határoz megmutakozott többé. De a kanóczt felugrott az ágyúra, vissza sem pillantva többé tüzéreire. Parancsára az ágyú zörögve megindult, vágatva felkanyarult a kis megyére; Gábor Áron leugrott és — — csak *Jusztinka ** állt mellette.

Fejök fölött, körülök a gölyök egész zápora süvöltött.

Egy peroz alatt óriási erővel, egyedül mozdonytá le az ágyút, egy lökésel a kellő irányba mozdította s a kanóczt Jusztinkának átadva, teljes komolysággal vezénylő: „Hat fontos ágyú, tűz!” Jusztinka a kanóczt kifogástalan tempóval közelíti a gúcsához; az ágyú dörcen, az 50 kartács-gölyő pusztítva csap a határvörök közé, kik zavartan tisztulnak le a magaslatról.

Még egy pár lövést tettek, inkább csak ijesztésből, és határoz megmutakozott többé.

Gál Sándor épen most értesült a sajtáságos jelenetről s néhány tisztérel érdekeltlen sietett a hely színe. Ott állt Gábor Áron füstösen, kormosan, mint egy Vulkan, ágyújára támaszkodva, kezében a tömőfával, — és vidáman enyeltett Jusztinkával, ki a fris hóban lemosva arczáról és kezéről a lópor kormát, kis kőtenyével törülközött.

A mint a parancsnok érkezését észrevette, hirtelen kezébe kapta a kanóczt s katonásan egyenesedve, Gábor Áron mellé állt.

Ez röviden jelenté:
„Százados ur! az ellenség el van űzve.”

De Gál Sándor Jusztinkához sietett s a legnagyobb érdekltséggel végig tekintve rajta, nyájasan kérdé: ki vagy kis leányom?

„Az Áron bácsi huga vagyok, Jusztinka.”
„És nem féltél a vészes helyre jőni?”
„Hol Áron bácsi van, nem félek semmitől. Ha ő eszik, jobb, ha én is vele veszek.”

A parancsnok lehajolt hozzá s melegen szorította meg kezét. A nép egyszerű leánya boldog volt e jutalommal.

Gábor Áron még ott a csatatéren főhadnagynak neveztetett ki.

És most visszaindult tüzhelyébe a diadalmas nép, rosz szokása szerint kipuffogatva megmaradt töltényeit, széles jó kedvében, s nagyszerű áldomást tartva majd minden faluban, melyen átvonult.

És három nap múlva kerek Háromszéken és Erdővidékt minden fonójában vidáman zengett a dal:

Hires Heydte kapitány
Általugrott a Rikán,
vagy:
Három alma meg egy fél,
Ugy fut Heydte, mint a szél.

Demeter Sándor.

Pulszky Ferencz régiség-gyűjteményéből.

Pulszky jeles régészeti gyűjteményének egyik drágakövezt mutatjuk meg olvasóinknak. E drága kő hazája Kelet-India. A rómaiak, kik nagyra becsülték, „*Onyx*”-nak nevezték. Sajátságá e kő-nemnek, hogy különszínű fékírnyos rétegeket vonalnak keresztül egész testén, s képezik vastagságát. Rendesen az Onyx két külön rétegből áll, felső világosabb s alsó sötétből, s ekkor kétrétegűnek nevezik; de a világosabb réteg gyakran két sötétebb közt fekszik, s a felsőbb réteg többnyire barnás, a középső fehér, tejfehér vagy kékés

*) 17 éves, kis béna leányka, Gábor Áron kedvese.

mint a chinai porcellán. Végre ritkább a három rétegtől a négy vagy több rétegtől.

A görög és római kömetszők, kik az Onyxba többnyire kidomborodó, vagy is dombornú kép-leteket véstek, a különszínű rétegeket úgy használták fel, hogy a kétrétegtől az egész fejet vagy alak-csoportozatot képező képletet kivették a felső világos rétegből, s a sötétebbet alapul hagyták, melyen a rajz tárgya kiemelkedik; ha a kő három-rétegtől volt, a felső barnásba kivették főknél a haját, szakát, ruhát, a középső világosba a meztelen testrészeket, az arozot, s meghagyták alapul az alsó sötét réteget.

Az itt másolt onyxnak négy rétege levén, a kimetsző azt eszélyesen használta fel két fej ábrázolására, s egy ekdombornú „Cameo,” mely, valamint az érme, mindkét oldalán mutat egy-egy főt; mert a mi rajzukban két elkülönözött főként jelenik meg, az az eredetiben csak egyetlen darabot képez.

Az egyik *Hercules*-fő, mel nek szakála s bajszának néhány szála a legfelsőbb barna rétegen van kivésve, valamint a szőlőlevél is, mely koszorúvá fűzve körülveszi koponyája hátsó részét, végre a nyaka körül látható orosláncbőr, melyre a nyak körül látható lábujjhegyekről ismerünk. E barna rétegen alól van egy kékfehéres; ebbe mintázta a művész a fő és nyak húsos részét, ezen kívül a koszorú szalagát, végre azon igen finom körvonalat, mely az egész képet körülveszi. Melyebben ezen rétegnél látjuk a sötétebbet, mely példányunkban csaknem fekete színű, ez szolgál mind a két főnek közös alapjául, melyen a kő hátoldalán kiemelkedik az alajpal világosánál valamivel sötétebb, kék színű réteg, s ebbe van vésvé a másik fő és az azt körülvevő szélesebb kör-szalag.

Művészünk azon szerencsés helyzetben volt, hogy köve rétegei mindenütt egyenlő vastagsággal bírván, mindenütt természetesen volt képes mintázni, azaz ama részeket, melyek a természetben inkább kiállanak, kidomborodnak, szintén jobban kiállnak, az alsóbbak fölött kidomborodóknak képezni. De sokszor a réteg nem vonul keresztül oly szabályosan, hanem mintegy habmódra, majd kidomborodik, majd bemélyed, s ekkor a feladat sokkal nehezebb; itt tisztik ki aztán a mester, ki anyagát mégis művészileg bírja felhasználni. Néha a réteg szabályos ugyan, hanem az egyes tárgyak szín általi megkülönböztetése mégis azt kívánja, hogy a vévés ereszkedjék le az alsó rétegre oly tárgy előadásánál, melynek tulajdonképeni helye a felső vonal. Így látunk Pulszky gyűjteményében is egy három rétegtől női fejet, melynek felső, barnás rétege szolgált a hajazat, a középső, fehéres, az arcz képzésére, a harmadik sötétes pedig megmaradt alapnak. De ezen fő Berenike egyiptomi királyné arczképe: a királyokat, királynékat s herosokat pedig, görög szokás szerint, meg kellett különböztetni diadema, stephane, azaz a haját összetartó szalaggal; ha már most a művész e szalagot felső barnás rétegebe véste, a diadema nem válik el kellőleg a barna hajazattól, s ezért, bár a szalag a haj fölött fekszik, a művész azt mégis mélyebbre bevészte az alsóbb, világosabb rétegebe, hogy így világos színével megkülönböztesse a barnás hajazattól.

Kövünkre visszatérve, megjegyezzük, hogy felső részének több mint fele hiányzik; a hiányos részt arany lemezzel pótolták, a Hercules-főnél a szemtől felfelé, a másik főnél a koponya hátsó részén.

Mondám, hogy az egyik fő Hercules-fő. Hogy a művész ilyet akart ábrázolni, a nyakat körülvevő oroslánc bőrből tűnik ki, de kitűnik azon nyakból is, melylyel a koponya hátsó része a nyakhoz csatlakozik, úgy hogy e csatlakozás csaknem egyenes, folytonos vonallal történik, s a fő nem fél-gömb alakban domborodik ki, mint rendszeren. Ezen erős, vastag nyak s az alacsony homlok, a rövid göndör haj az, mit Winckelmann nézete szerint, a görög művészek Herculesre átvittek a bikától, a mely állatot, szint úgy mint Herculeset, az erő jelképeknek tekintettek. Az eredeti homlok kövünknél hiányzik; itt ez, az arany lemezen csak vázlatilag van adva, s azért a göndör rövid hajazat Herculesé, sőt a homlok is inkább Silenusé mint Herculesé; de a rövid göndör haj a koponya megmaradt hátsó részén elég világosan és jellemzőleg van kifejezve, úgy hogy már ezen jelből is láthat Herculesre ismerünk.

Mint szintén említettük, a fő koszorúja venyigéből áll, itt tehát bacchika Herakles-szel van dol-gunk, az az Bacchus társával, ki ezen utóbbi diadalmeneteiben kíséri. E kíséret és társaság azonban nem annyira azt jelenti, mintha a bor az

erőt növelné: hanem inkább azt, hogy e két isten mint „Napisten“, mint a nap különböző utjának és hatásának jelképe vagy képviselője a görögnek együtt való.

Kövünk másik feje nagy Sándort akarja ábrázolni. Nem onnan tudjuk ezt, mintha más nagy Sándort bizonyosan ábrázoló régi arczkép az előttünk fekvőhöz nagyon hasonló volna: hanem, mert e fejen nagy Sándor járuléki fordulnak elő, vagyis mert itt nagy Sándor egyuttal Hercules-fő (Onyx Cameo) mint Hercules, és egyszeresmind mint Jupiter Olympicus vagy Jupiter Ammon fia van képezve. Nagy Sándort magát a görögök, leginkább holta után, többször Herakles-istenitve ábrázolták pénzeiken, vagy pedig Herakles társaságában, úgy hogy az érem egyik oldalán az erő istene, a másikon nagy Sándor, a hatalmas makedoniai király fordul elő. Így van ez kövünkön is, s a nagy Sándor fejét körülvevő oroszlánbőrrel tudhatjuk, hogy a művész öt Herakles képében akarta feltüntetni; az oroszlán szája itt a homlok fölött nyílik s a nyílás folytatva van egész a fül aláig; az állt látójegye a fő alatt itt világosabban látszik, mint a Heraklesé alatt, a bőrfelső része el van vágva, hogy az ember hajazatát látni lehessen.

Winckelmann, a híres műismerő, jegyezte meg, hogy a görög művészek közt Phidias volt első, ki Jupiternek, az istenek és emberek atyának, alakzatát, physonomiáját meghatározta híres szobrában Jupiter Olympicusában, melyet t. i. Olympia város számára készített. Az istenek nagy hatalmát az állatok királyától, az oroszlántól vett némely sajátással akarta jellemezni, még pedig leginkább a homlokon és a hajazatban; az előbbiben utánozta az oroszlán alsó homlok részének nevezetes kidomborodását, az utóbbiban a sörényét; valamint az oroszlán sörénye a fő közepén, a homlok fölött ketté osztva, felágaskodik és gazdag fürtökben jobbra s balra leesik az arcz két oldalán: úgy Phidias Jupiterének is fent kétfelé osztott hajazata, lefelé kanyarodó gazdag fürtökkel veszi körül nagy hatalmát kifejező arczát.

Tudjuk, hogy nagy Sándor ázsiai fényes győzedelmei után, Jupiter közvetlen fiának akarta magát tekintetni; miért is Egyiptomot elfoglalván, hadseregével az ammoni Oasiba utazott, hogy ott Jupiter Ammon papjaival ünneplésen ismertesse el magát az istenség fiának.

Jupiter Ammon közelebb állott a naphoz, mint a görög olympiai Jupiter; ez inkább napisten volt, amaz inkább az ének és a földnek kormányzója, ura. Ezért Jupiter Ammont jellemezte a fejére képezett kos-szarv, melylyel a napugár áttörő hatalmát akarták jelteni.

Mint Jupiter Ammon fia, nagy Sándor homlokán gyakran kos-szarvval jelenik meg a görög pénzekben; mint az olympiai Jupiter fia pedig, a fent leírt oroszlánsörényhez hasonló hajazattal.

Kövünkön a homlok fölötti haj kettéosztása azért nem különösen feltűnő, mert nem szemben, (en face), hanem oldalról, profilban, van előadva, hasonlólag az érmekéhez; azonban, ha az üstököt figyelmesebben tekintjük, látni fogjuk, hogy ez nem egyes, nem tömör, hanem két, csaknem félkör-alaku fürtre oszlik, melyeknek egyikét a homlok jobb oldalára látjuk leeni, míg a másik, inkább távoli kurtításban ábrázolva, a homlok bal oldalán kanyarodik le.

E főt tehát az oroszlánbőr Herakles-Alexandrosul, a haj különös elrendezése Zeus-Alexandrosul jellemzi, oly kettős típus vagy jelvényi mód, mely igen gyakran fordul elő nagy Sándor ismert pénzein, hol a fej mellett álló név nem nagy kétséget az iránt, hogy nagy Sándort ábrázolja.

De ha másrészt az arcz alakját kövünkön és az említett pénzekben figyelmesebben vizsgáljuk, látni fogjuk, hogy itt nem fordul elő oly egyéni alakzat és vonás, mely azt minden más arczképtől megkülönböztetné az egyedül nagy Sándorévá tenné: ugyanis itt nem látunk egyebet a nagy Sándor kora előtt általánosan alkalmazott görög arcznál, — a görög ortt, mely csaknem a homlok-nak meg nem szakasztott folytatása, felső részben kissé kidomborodó, alján pedig vastagabb, mintegy csomó vagy gömb-alaku; látunk továbbá vastag ajku igen szabályosan, s ezért sem egyéni

száját; látunk végre csaknem természet-fölötti erős és szerföltött kidomborodó állkapzát, a minőről Winckelmann igen helyesen jegyzi meg, hogy ez főképen jellemzi a görög művészetben előforduló fejeket; hozzá teszi, mikép az áll az, mi legszembetűnőbben megkülönbözteti az ember arczát az állatétól, mert az áll az utóbbiaknál nem fordul elő; az áll nagyságába keresték azért a görög művészek nagyrészt az emberi jelleget. Melleképen megjegyezzük, hogy első Napoleon arczát szintén nagy állkapzaja tette oly hatalmas tekintetűvé.

Ezekből világos, miként a görög művészek nagy Sándor korában még nem igen értettek a tökéletes arczképezéshez, mert bár akarták, még sem bírták e király egyéni arczképét a mai arczképezés határozott szellemében fölfogni és ábrázolni. Ugyanezt erősíti Plinius tanúsága is, ki az

Marvany mellszobor. Pulszky Ferenc régiség-gyűjteményéből.

arczképezési gyakorlatot a görögöknél csakis a nagy Sándor korában élő sikyoni Lysistratossal, Lysippos testvérével, kezdeti meg; mondván róla, hogy ő volt első, ki az emberi arczot az eredetiről gypszben lemintázta, s így a hasonlóság után

Bronz alarc.

törekedett, míg előtte az arczokat minél szebbre csinálni igyekeztek. Ugyane tekintetben kiemelendő, hogy kövünk

*) Hominis autem imaginem gypso e facie primus omnium expressit, ceraque in eam formam gypsi infusa emendare instituit Lysistratus Sicyonius, frater Lysippi. Hic et similitudinem reddere instituit: ante eum, quam pulcherrimas facere studebant (facies.) Plinius in historia naturali cap. XXXV. §. 44.

nagy Sándora vonásaival igen közel áll a más műveken előforduló Herculeséhez, és hogy éppen ezért a másik oldalon ábrázolt Hercules fő típusát, megkülönböztetését végezték, a szokottól némileg eltérőleg is kellett föltüntetni. S az előttünk

Nagy Sándor. (Onyx Cameo.) azon Herculeshez, melyet itt a venyige-level szintén a bacchusi körbe helyez. A szerepeknek ezen fölcserélése, midőn t. i. Herculesat inkább Silen-képen ábrázolta a művész, hogy nagy Sándort Hercules-alakkal képezhesse, s így a kettőt egymástól megkülönböztethesse, ezen szerep-fölcserelés is mondok arra mutat, hogy nagy Sándor korában kezdődött csak a tulajdonképi határozott arczképezés; mert ha művésznünk a király arczát egyénitleni bírta volna, Herculesnek is megtarthatta volna szokott típusát, melyet Lysippos szobrász épen ekkor alapított meg, és mégis meg lett volna a kívánt különbség Herakles-nagy-Sándor és Herakles az isten közt; de más részről ugyanezen szerep fölcserelés azt is mutatja, hogy e korban már világosan törekedtek a különböztetésre, mit a Lysistratos-féle gypszbe és viaszba való mintázásoknak kell tulajdonítaniuk.

Kövünk tehát kettős tekintetben roppant becsű: először már magában, mint tagadhatlanul nagy Sándor korából származó kitűnő mű; másodsor mint oly mű, mely két igen nevezetes művészeti korszak határán állván, egyfelől egészen meg tartja az elmúlt korszak típusait, az arczot inkább általános nem- és nemzeti vonásokban felfogó, semmint egyéni vonásokkal jellemző módját; de másfelől mégis az újonnan megkezdett gyakorlatnak is hódol már, midőn nemcsak külső vonásokban fogadja el ezt, hanem másrészt, lényegesenben is törekszik elválasztani és megkülönböztetni a két oldalán eladott rokon fejeket.

Az épen magyarázott kettős fővel rokon-nak tartjuk az itt fametszetben másolt leányfőt is (l. „Marvany mellszobor“ cz. rajzot); rokon-nak pedig azért, mert abban egy részt már nagyobb haladást találunk az arczképezés gyakorlatában, de másrészt némely alakzatnak vagy vonásnak még mindig tipikai felfogását veszszük észre.

A fő igen fiatal leányé, a gyermekded alakzatok még küzködnek a szűzével s az előbbieket még tulnyomók az utóbbiakon.

Az egész fő, a koponyának csatlakozásán az arczhoz, s így e két rész egygyé összeolvadása nem a szokott görög; nem találkozzunk itt azon idombájjal, azon ugynevezett szépség-gel, mely a többnyire nagyon is szabatos, koponya előrészt s az arczot körvonalozó görög oválban rejlik; ellenben az előkoponya fölgömb alakú s e fölgömb lefelé nagyon is szűkül, s csaknem hegyes az áll legalsóbb pontján. Mindez igen jól megfelel az előadott kor sajátos idomításának, de nem felel meg másrészt a görög típusnak, mely szerint a rajzunknál még fiatalabb leányoknál is, a fejletlenebb nők számát megállapított elyptikai idomot és körvonalat szerették alkalmazni.

Itt tehát eltérés van e régiebb típusból, ugyanily eltérést veszünk észre a szintén inkább gyermekded módra mintázott orron, mely szintén nem a megszokott, úgynevezett görög, hanem ennél vastagabb; vastagabbak a szokottal az ajkak is és zártan ábrázolják, holott a hellen plasticus rendszeren nyílt ajkat szeretett képezni, az ekkép létre hozott erősebb árnyék hatása végett. Az áll még elég nagy, vagyis jobban mondva, elég magas, de kiszögellésében a szokott domborunál hegyesebb; ellenben a fül sokkal nagyobb a rendesnél, sőt ebben szintén sajátos, úgy szólván, egyéni alakzást mutatkozik.

Az eddig leírt részek mindnyája egyéni felfogású; de a szem mindkét gyakorlat, a régiebb s az újabb, mintegy összeolvadásának szüleménye, egészen véte t. i. inkább régiebb tipikainak kell tekintenünk; e nagy szemnek körvonalában nyilatkozik még a régiebb felfogás, hanem eltérőleg ettől a jobb szem magasabbban fekszik a balnál és a szemöldök nincsen oly metszőleg képezve

mint a régiebb mesterek, az árnyék hatása végett, szokták vézni; egyuttal megjegyezzük, hogy a szem nem fekszik oly mélyen, mint azt, ugyancsak az árnyék hatása végett, szobrunk korát megelőző időben fektették.

Inkább egyénieknek mondhatjuk a nyakat és a mell kezdetét is, úgy hogy általán szoborkánkat az inkább tipikai és a kezdő egyéni felfogás határpontjára kell helyezni, oly időpontra, melyben az egyéni alakzást léptenként elfoglalja helyét a művész eszméletében és lassan-lassan belép jogába a művészeti gyakorlatban is. S most kérdés támadt a görög szobrászat ezen ideje a görög történet melyik korszakának felel-e meg? mert hogy a mű valóban görög, ezt épen a tipikai alakzásnak az inkább egyéniéknél való vegyítéséből kell következtetnünk; továbbá egész technikájából, végre részben anyagából, mely görög márvány.

A feltett kérdésre igen nehéz felelni. Itt segítségünkre jön, mit elébb nagy Sándor ugy nevezett arczképeiről megjegyeztünk; és segítségünkre jöhet némileg, a különböző régi korszakokban szokásos hajrendezésnek ismerete; azonban másrészt meg kell jegyezni, hogy e külső jel sem bir határozott döntő erővel, mert a hajrendezési divat régenten, kivált a római császárok kora előtt, sokkal tartósabb volt, mint korunkban.

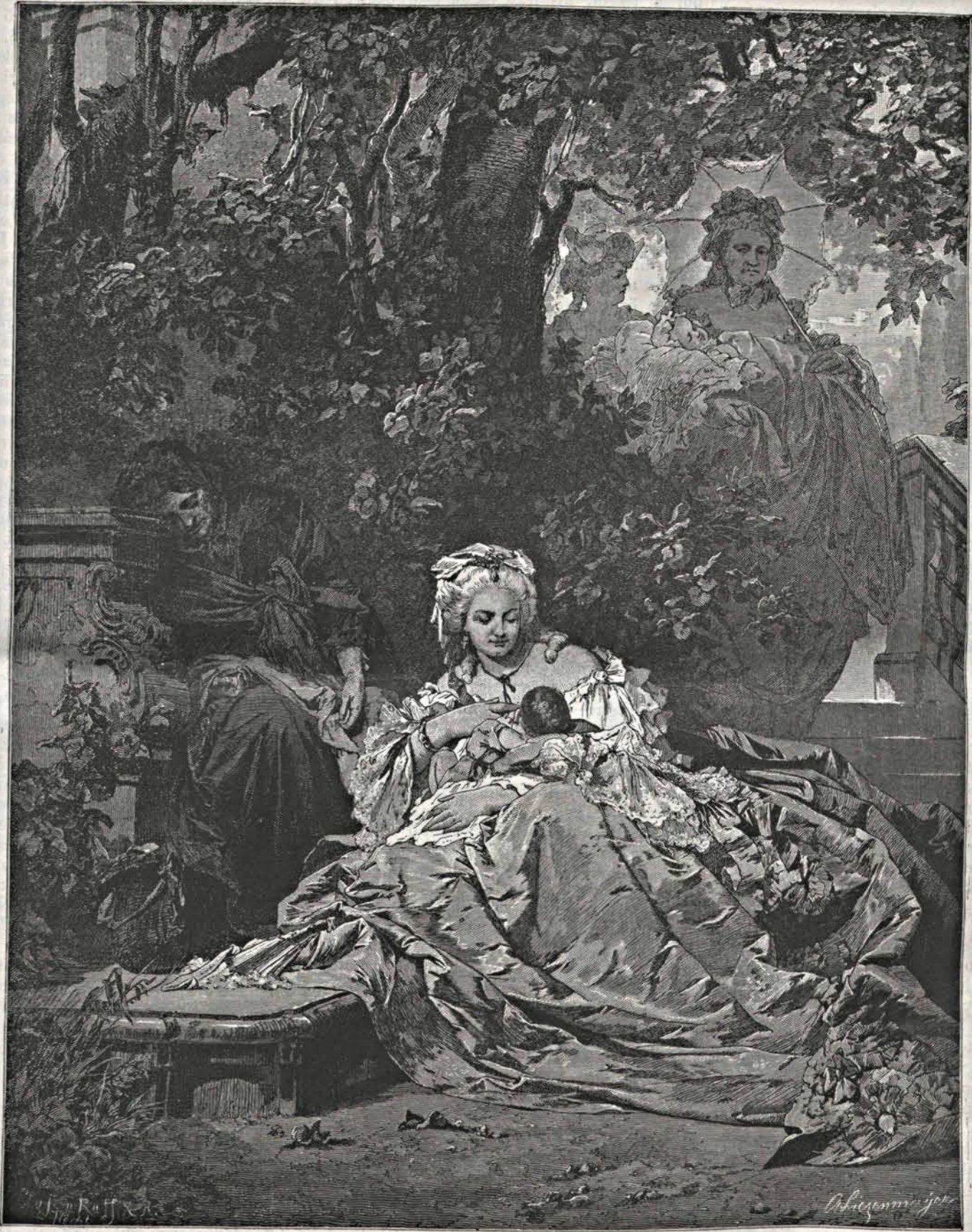
Mellszobrunk hajazata két részből áll, a koponyához simuló egyszerűen lefésültből és fonott hajcsikból (Zopf); az előbbi nemcsak nőknél, de fiatal korban ábrázolt férfi isteneknél is előfordul s ennél fogva nem határozó.

A másik rész áll három fonott hajcsikból; kettője képezi a homlok keretét, a harmadik a homlok közepétől fut a koponya háta felé, hol a nyak táján kis kontyval van elfödve, a mit a régiek corymbus-nak vagy coirusnak neveztek. E konty meglehetősen kicsiny, nem mutat tehát a hajazat különös gazdagságára.

A három fonott hajcsik mindenike legvastagabb a homlok közepé táján, két szélsője a fül táján elvész, középsője hátfelé mindinkább keskenyedvén és zrikulván, alig éri el a kontyot. A három csik legnagyobb vastagsága a homlok közepén mutatkozzván, azt kellene hinnünk, hogy mind hármának eredete itt van, de ekkor a homlokot kellő közepén a csikok elosztás-pontjának kellene látszani, de itt ép ellenkezőleg csomót látunk. Ezért és a konty hajszegénysége miatt is fel kell tennünk, hogy ha nem mind a három, legalább a két szélső fonott csik vendéghajból ké-

szült. Vendéghaj, sőt roppant parokákat, még talán a XIV. Lajos koránál is nagyobb, már az egyiptomiak is ismerték és alkalmazták; nevezetesen ily valódi szőrnnyeteg paróka látható a britisch museum felső emeleti egyiptomi osztályában; továbbá az ugyanezen museumban kiállított assyriai szobrászati művekben sem értheti a hajazatot, ha csak annak vendéghajjal történt bővítését nem tesszük fel. A vendéghaj használatát tehát a görög könnyen eltanulhatta az egyiptomtól és assyriától; másrészt ismerjük elég kora alkalmazását a görög szini álarcznál, kivált a tragikáknál, sőt Phidias Jupiterének valóságos sörénye is oly hajbőségét mutat, minőt igen ritkán találunk.

A leírt fonott hajcsikhoz egészen hasonló a

Mária Terézia a koldusgyermekkel. — (Litzemayer Sándor festménye után.)

a fenmaradt régi emlékeken nem igen ismerik; Legközelebb áll ahoz általánosan Diana, Artemis, hajának elrendezése, kivált midőn az mint szűz ábrázoltatik, p. o.

Stymphalos városának azon ezüst érmén, melynek egyik oldalán Hercules viaskodik a stymphali madarakkal, másikon Artemis feje látszik; homlokát fiatal leányunkéhoz némileg hasonló csik veszi körül.

Előfordul továbbá a homlokot körülkeretelő fonott hajcsik Flóra fején, Servilia római családnak egyik pénzén, mely annak emlékére veretett, hogy Cájus Servilius volt első a rómaiak közül, ki Flóra ünnepeit szokásba hozta.

Közelebb áll még leányunk hajcsik elrende-

zéséhez a britisch muzeumnak egyik bronz feje, melyet ott „oscillum“-nak neveznek. Az oscillumokat (hintázóknak mondhatjuk) bronzból vagy más anyagból készített, leginkább Bacchusét ábrázoló főek voltak, melyeket Virgil szerint, a parasztek a venyigével körülvevő fákra akasztottak, azt tartván, hogy azon táj, mely felé a hintázó fő fordul, legbőségesebb leend termésében, vagy még inkább azon okból, hogy a fő hintázásával a szőlőt csipdeső madarakat elriaszssa. A britisch muzeumnak ezen feje leányunkéhoz hasonló font csikot mutat a homlok körül s más font csikot a koponyán, de az utóbbit egyik fültől a máséhoz futva.

Van Pulszky gyűjteményében is egy érczből vert (getrieben) alarc, melynek fölötté kecses és tetsző, hanem

egyszeresmind minden egyéni-séget nélkülöző tipikai vonásai azt a második athenai iskolába, tehát a nagy Sándorét valamivel megelőző korbba helyezi. Ezen álarcon, épen azért, mert álarcz, a koponyának csak harmad része látható; de e részen fordul elő két fonott hajcsik, mely a koponya közepén egymást keresztezve, körülveszi a homlokot, csak hogy a homlok és e két csik közt még felfésült hajrészeket jönnék közbe, úgy hogy a csik, nem közvetlenül a homlokot kereteli mint mellszobrunkon. E főt 4-ik rajzunk („Bronz álarcz“) adja másolatban.

Vége van ugyancsak Pulszky gyűjteményében futó fiatal gyermek; homloka közepén kis üstök emelkedik, melyből, elején vastag, fonott csik fut hátra s mintegy a koponya közepé táján végződik. Ezen bronz szoborka is igen jeles, s alkalmasint szintén a második atikai, azaz Skopas iskolájából került ki.

A felfozott példák mellszobrunk eredeti korát s szigoruan nem határozhatják ugyan meg: mindamellett még a felfozott római érem is elég régi, s így megállapodhatunk némi valószínűséggel nagy Sándor kora táján.

Megvallom, hogy azelőtt, még pedig elég sokáig márvány mellszobrunkat nagy Sándor előttinek tartottam, főképen fonott hajcsikja miatt, mely az ugynevezett archai, azaz ősrégi görög művészeti korra emlékeztetett; azonban e csikot közelebről vizsgálván, feltűnt, hogy ez az archai kor hasonló haj elrendezésétől lényegesen különbözik, midőn az utóbbi eleme nem a fonott, hanem a fürtös, melyet a görög művészet leginkább az assyriaktól vett és alkalmazott különböző istensége fején. A főt legfeljebb jobban sikerült arczkép-kísérletnek mondhatni nagy Sándor korából.

Henszmann Imre.

Mária Terézia a koldusgyermekkel.

(Litzennayer Sándor képe.)

Egy gyönyörű képet mutatunk be olvasóinknak, mely a párisi világiállításon általános feltűnést okozott s mind a nagy közönség, mind a legilletékes műtetszek által első ranguként üdvözöltetett. Annál örömezték tesztük ezt, mert a kép hazánkfiától származik, s festője nevében a magyar névnek szerzett a mivel külföldön dicsőséget. Litzennayer Sándor, győri születésű hazánkfi, a müncheni magyar festészet egyik kiváló tagja, Piloty iskolájában képezte s képezi folyvást magát, másik jeles földünk Wagner Sándor társaságában, kivel évek óta szoros barátságban áll. Most már azon ponton van, hogy egészen kinőve az iskolából, saját műtermét nyisson.

Képe, melyet sikerült fiametben mutatunk be, a mult évben a világiállításon szerepelt. Nem csak különös, pikáns tárgya, hanem az alakítás ritka bája s nemessége, és a kivitel finomsága s ingere által oly hatást vivott ki, minőt a kizárólag magokat bályágyozó francziáknál az idegen csak igen ritkán nyerhet. Mazade Károly, a kényes izlésű emelkedett ítéletű műtész, a „Revue des deux Mondes“-ban, a világ ez egyik legtekintélyesebb folyóiratában másfél lapot szentelt az egy festvénynek, tele a dicsőre elismerés és buzditás nyilatkozataival; oly szerepelt, minőben Mazade részéről Litzennayeren kívül, a külföldnek csak egy-két Kaubacher-rangu művésze részesült.

S ha a képre, így, színei eleven pompájától megfosztva tekintünk is, azonnal megértjük e hatást. Valami elbájoló, üde, ragyogó szellem lebeg még a szintelen metszetben is.

Mondanunk sem kell, hogy a tárgy alig állhatná ki a történeti kritikát. — Mária Terézia császárné királyné egy napon kertjébe ment s azt rendelte, hogy oda hozzák majd utána a kis József trónörökösét, kit épen szoptottat. Mig így magában járkált egy elalélt koldusnőt talált a kertbe tévedve, kit erőtlenség s kimerültség annyira vitt, hogy nyomorult gyermekét nem bírta szoptatni; az éhes gyermek nyoszorgva sirt, míg a szerencsétlen anya elalélt, egy köszlophoz dülve elaludt. Az uralkodóné megszánta a nyomorult férget s leülte egy kölespócsra, kibontá gazdag ruháját s tele emlőjét az éhen vesző koldus gyerek szájába adta; nagy megbotránkozására kétségkívül, a háttérben a császári gyermekkel épen érkező főudvarmesternőnek.

Nem keressük a kis adoma történeti alaposágát; az eszme mindenestre szép, — költői, több: emberi; mindenestre méltó a művész esetére s látszik, hogy a művész igazán lelkesedést is merített fel. A képen minden a művész teljes áthatottságáról s fölmelegüléről tanuskodik. A csoportos berendezés nem lehetne szerencsésebb. A nyomor képe setét árnyéklatlan maradt, bár csaknem az előtérben. Az udvari nyomorúságra halvány ködös világ van vetve, a mint a háttérben előbújik. Az egész festői fény a főalak, a gyönyörű fejedelemre van fókuszálva. Nézzetek e szép arcot, mely oly nőies, csaknem anyai gyöngédséggel tekint le a szegény gyermekekre, ki e pillanatban az ő gyermekévé vált; ez utánozhatatlan bája, melylyel balkezével az emlőt a picziny szájába adja. Szintoly gyönyörű a ruházat; a nehézselyem-brókát köntös sulyos hosszú uszályával, a gazdag, könnyű, finom csipkézett, a divatos fejdítmény, a hajpórtot fűrtök s a kis főkötő, minden tökéletes.

Alig bírjuk szemünköt levenni e képről: a gondolatban az emberi, a felfogásban a költői, a kivitelben a művészi, versenyeznek egymással s nem tudjuk, melyik mulja felül a másikat.

A pásztorleányka és a királyfi.

(Eredeti mese.)

Volt egyszer egy pásztorleányka, — de nem olyan selyem ruhás, magas sarkú cipős, féltélt kalapos pásztorleányka volt ám ez, minőket képes könyvekben is és szinpadon láthatni, — ez egy olyan igazi pásztorleányka volt, s hozzá még sem szép, sem kedves nem volt; arcát mogorva, barátságatlan kifejezése kellemetlen tová, ruhája pedig mindig hanyagul, rendetlenül állt rajta, haja bozontos, fénytelen fonadékokban csüngött körülte, azt sem tudta az ember, hosszú e, puha-e? Törődött is vele; csulf kaczagott fel, midőn egy vasárnap társnői azt kérdék tőle, miért nem fon ő is szalagot hajába? mért nincs neki is olyan ezüst gyűrűje, melyen szív, lakat és kulcs függ-

nek, jeleül annak, hogy már az ő szívének lakatjához is meglelte valaki a kulcsot. „Hahaha!“ kacagott fel csufondóran a pásztorleányka, „hahaha! ugyan ki? talán a piszkos Jancsi? vagy a gomba Miska? vagy talán épen a részeges Péter? Tartásotok meg őket magatokat; fitogtassatok szerelmötök, inkább ti, mint én; nekem ugyan sem ők maguk, sem gyűrűjök nem kell!“ Persze, hogy az ilyen beszédre aztán elfordultak tőle, ott hagyták a faképnél; az ilyen beszéddel ugyan nem kötelez le az ember senkit, s nem is igen álltak vele szóba többet. „Maradjon magának“, mondogatták egymás közt, „ugyan mit akar, talán bizony a királyfi várja; majd el is jön az érte holnapután kis kedden“, stb. Bánta is ő. Kihajotta bárányait a mezőre; ott a szikla alatt, hol a tiszta, átlátszó patak csörgedez, leült a pusztá gyepre, lehajította fejét, és sem a viruló természet maga körül, sem legelésző nyájára nem vetett egy nyájat, egy barátságos tekintetet. A patakban virgocnc halacsók fozkándoztak, a part hosszában csillagszerű nefelejtek kandikáltak feléje, egy kis gyöngő bárányka oda feküdt lábaihoz, de őt mindez nem érdekelte. Hideg vonásai nem melegedtek föl, borus tekintete nem derült ki, nem örült semminek, nem szeretett semmit. Kevesebb élet volt benne, mint ama szikla alatt ott mögötte, melynek rideg kövei közt egy-egy fűszál, sőt egy-egy kis virágocskája is tálláthatott tápláló földre; kevesebb érzés volt szívében, mint ama kis bogárkáéban, mely döngicseve örült a fénys, a meleg napugárnak. Közömbösen nézett mindenre, idegenen, egyedül állt az emberek közt, a természetben. Így mult, bár lassan, az idő; körülte az emberek boldogak vagy boldogtalanok voltak, sirtak vagy kacagtak, házasodtak, meghaltak, mindez őt nem érdekelte; némán, szótlánul töltötte életét, mintha már nem is élőlény, hanem egy sírjában fekvő halott volna.

Egyszer csak híre futamodott, hogy a királyfi házasodik, hogy menyaszonnyáért meg, kit az ország választott neki, kit ő még nem ismer, kiről még azt sem tudja, szép-e, jó-e, fogják-e egymást szeretni? De a királyfiaknak erre nem is szabad gondolni, ők nem magoknak, ők az országrézt házasodnak, s bizony ha annyi ember boldogtalan a világon, miért ne lehetne épen a királyfi is az? Épen ott kellett neki keresztül utazni, hol a pásztorleányka őrzte nyáját. Még ez sem érdekelte őt, még csak fölé se terelte nyáját az utból, mikor a fénys fogatok közeledtek. Ott maradt ülve az ut szélén, barna, fölcserepedett lábai az ut porában nyugodtak; hideg, mogorva arcát durva, kemény tenyerébe hajtá. A koscsik csak lassan, lépésben közeledtek, mert a felszálló por bántotta a fénys, ragyogó öltözeti urakat. A legelső koscsiban ül a királyfi; egyedül ő volt egyszerűen öltözve, és mégis meglátszott rajta, hogy ő a legelső, a legnagyobb ur között, ur mindenké fölt. Így tetszett legalább a pásztorleánykának, midőn megpillantá őt. Többé le nem vehette róla szemét. Egyszerre az egész világ megváltozott előtte; szíve feltárlt, lecsere ebredt. Karjait kitarva állt ott, midőn a koscsik lassan elhaladt mellette. A királyfi rátekinett nagy fekete szemével, és alamizsnáért könyörgő koldusnak gondolván őt, fénys ezüst pénzt dobott feléje; aztán nem gondolt többé reá. Ismét elmerült saját gondolatjaiba; az ismeretlen jegyeres gondolt, kit nemsokára szívére kell ölelnie, kivel meg kellend osztani egész életét, s ki tudja, lesz-e áldás e frigeny? lesz-e boldogság ez öszeköttetésben? Mert még olyan fiatal volt, nem tudott oly böles higadtággal gondolkodni e fölött, mint bölcsességben megöszült országnagyja. Ezt a komoly, merengő arcot, ezt a búfátolozott tekintetet látta a pásztorleányka s nem tudta többé elfeledni soha. Ott élt örökké emlékekben az a halvány, nemes arca, a széles, hófehér homlok sötét fürteivel, s azoknak a nagy fekete szemeknek elborult, fátolozott tekintete. Fölvette az alamizsnát a porból, megöszkolta s aztán kebelébe rejtette, oda honnan egy új életet érzett szívére, egész lényébe, oda tette szívére, melynek melegétől egyszerre felolvadni érezte fásult érzeit, melynek fénytől kiderülni látta maga körül az egész világot. Báránykáihoz ment, szelid szavakkal terelgette őket a mező legesebb, legkövérebb pontjára, a legkisebbnek, legfejérebbnek piros szalagra fűzött csöngettyűt kötött nyakába, aztán megsimogatta és oda ült közéjük, s érezte, hogy szereti őket, hogy ragaszkodik hozzájuk. Széttékinett. Először látta mily szép a kék égboltozat, mily szépek az ezüstös fellegek, melyek ott felette elvonulnak. Meghatottan vette észre, mily édesen illatoznak a kicsinyke virágok körülte,

a fűszálak mily ismerősen bölingatnak feléje; milyen suttogva, csevege folydogál a patakocskája réten keresztül s milyen boldogság mindezt látni, hallani. Zummogva röpkedett előtte egy kis méhecske, s ő arra gondolt, hogy a méz, mit ez gyűjtőget, kevesebb lesz édes, mint az az édesesség mely most egész valóját eltölti. Szerelm volt ez; önkénytelen, igaz, önzéstelen szerelm. Pásztorleányka és királyfi! és mégis egy láthatlan, egy eltérhetetlen szál fűzte őket össze, mely a királyfi tekintetéből származva a pásztorleányka szívében vert gyökereket, oly erőset, hogy onnan sem az idő, sem távolság nem téphette ki többé, bár a királyfi magas helyzetében nem is sejté, hogy az az ismeretlen tündér, ki néha álmaiban meg-meglátogatja, reahajol s kebelét valami megmagyarázhatlan édes, titkos érzéssel tölti el, ama szegény, durva külsejű leányka szerető szelleme, azé, kinek ő ott az utazóal amamizsnát dobott. Mit tudta ő, hogy ez alamizsnát ereklényé szentesíté szemének egy pillantása, egy szórakozott, eltévedt, és mégis örökké feledhetetlen pillantása. Ha valaki ezt megmondta volna neki, bizonyára felkaczagott volna rá.

Es a hír újra a királyfiról beszélt, de ezuttal igen szomorú, igen megaló dolgot. Nagy beteg lett, — mondák — halálán volt, irtoztató himlő lepte el egész testét, s minthogy ezen betegség oly igen ragályos, mindenki odahagyta, legelőször is hui, fiatal neje; ámde az Isten nem hagyta őt elveszni, más volt az ő akarata, az ő szándéka vele; betegsége jobbra fordult, s ekkor ágát ismét udvaroncok serege állta körül, kik minden mozdulatát, minden intését szolgálatkészen lesték. De ő többé nem látta, kik állnak körülte, mert bár arcán csak pár csekély forradást hagyott hátra a himlő, de szeme világtól örökre megfosztá őt. Igen, örökre lezárdottak e szemek és fekete szempillái sötét árnyékként borultak szép halvány arcára. S ekkor nehéz, keserves napok következtek mind ő rá, mind környezetére. Senki sem bírta kiállni mellette, mindenki belefáradt, kimerült a sikertelen iparkodásban: őt földérinteni, vigasztalan levertséget enyhíteni. Még vezetni sem tudták őt kedve szerint. Senkinek az érintését nem találta elég gyöngédnek, elég finomnak, hogy magát vezetni hagyta volna általa. Csakhamar ellökte magától az őt gyámolítani akaró kezeket, s napokig, hetekig ült mozdulatlanul, mindenkit elítélván még közeléből is. Az egész országban kihirdették, jutalmat tűztek ki, ha valaki ápolóul ajánlkozna a királyfi mellé s az őt megöszné s általa vezetni engedné magát. Képzelték, mennyien vállalkoztak. A nők hetekig tejbent áztatták kezeit, hogy tapintásuk elég finom legyen, s a szülők minden más tudomány helyett vakvezetési tanítatták gyermekeiket, azon remény fejtében, hogy ezáltal az udvar legmagosabb polczaira juttathatják azokat. De minden hiábán volt; mindenki megszégyenült és csalatkozva volt kénytelen a királyfi mellől távozni. Utóljára bizony már senki sem találkozott, kinek kedve lett volna annyi kudarcz után vállalkozni. Magára hagyva ült, némán, panasz nélkül, s lelke is vak sötétség szállott, miként szeméire.

De már alig-alig említetté valaki e dolgot, mire a hír a szegény pásztorleánykához is eljutott. Akkor is épen ott állt a susogó patak mellett báránykái között, akkor is azokra a fekete szemek gondolvá, melyekről gondolkozni azóta nem szünet meg soha! A szörnyű hír hallatára öszecsapá kezeit, térdre rogyott és istenhez fohászkozott, adjon neki erőt és segítsé őt szándéka kivitelében. Aztán báránykái egyenként megöszkolá, pásztorbotját kezébe vevé s elindult a nagy hosszú utra, a királyfi udvarába. Midőn odaérkezett és ápolónak ajánlkozott gunyosan tekintettek a hosszú uttól vérző lábaira, s észült, barna kezeire, és lenézőleg elutasíták őt. De ő nem szünet meg könyörgeni; végre oda vezeték őt a királyfi elé, s gunyosolylal adtak neki utasításokat, hogy az udvari illem szabályai szerint miként fogja meg a királyfi kezét, hogy azt jobbjágyó illő hódolat-teljes modorban vezetni próbálja. De az utasítás kárba ment, mert a pásztorleányka csak oda borult lábaihoz s a királyfi elsóványodott kezeire hajolva, könyveivel és csókjaival borítá azokat. Bámulva látták, hogy a királyfi nem rántja vissza kezeit, hogy elborult, bánatos arca lassanként szelíd, nyájas mosolylyal derül fel. Casodát kiáltottak mindnyájan, kivált midőn még azt is látták, mint hagyja magát általa vezetni, mint lesi a pásztorleányka szavait, és ellentállás nélkül, egész odaengedéssel követi annak lépteit. Csak lesték meddig fog ez tartani, mikor fog majd ettől is elfordulni, mikor utasítja vissza ennek érintését is. De ezt hiába várták.

Az a láthatlan szál, melynél fogva a leánykát magához vonzá, eltérhetlen, örök kötelekké vált köztük, melyt a szerelm font, a szerencsétlenség megerősített s a hűség örökké tartóvá tett. — Soha sem tudta meg a királyfi, hogy az, kinek oldalán most olyan boldognak érzi magát, kit egy perczig sem birt nélkülözni, az a szegény, megvetett pásztorleányka, kinek egykor koldusként alamizsnát dobott. S nem is választották el őket soha; mert a pásztorleányka nem esengett oly javak után, melyekért irigye akadt volna. Csókjaival, könyveivel borithatja e lecsukott szemhéjakat, melyek örökre eltakarták ama csodás két fekete szem fényét, akjaival érintheti az alig észrevehető pár himlőhelyet fejtér homlokán, arcán: ennyiből állt az ő nagyváragsága. Nem kellett neki sem fény, sem pompa, sem magas állás, az Isten megadta neki a legfőbb jót, mi nőt érhet a világon: annak áldozhatni életét, azt ápolhatni, szüntelen közelében lehetni annak, kit mindenké fölött szeret.

Szendrey Julia.

A párisi magyar egylet évi működésének kimutatása.

(1867-dik évről.)

Mint a hazai lapok hasábjain már többször említve volt, ez egylet célja a Párisban levő magyar ifjúság között ismeretséget, barátságot és illető iparágakban kiképezhetőséket a lehető legjobb és legolcsóbb módon előmozdítani, ugyszintén a hazai eseményeket — melyek épen ez időben oly irányadók mind a haza jövő boldogságára, mind az ipar emelésére — folytonosan figyelemmel kísérni.

Az egylet három évi fennállása óta igyekezett minden lehető módon — meddig csak anyagi ereje engedé — e célt elérni s ennek megfelelően.

Két évi működés után már is egy kiseddel alaptól rendelkezt, több lapot járattott és könyvtárt alapított, mely ugyan még most nem nagy; de a hazában legközelebb — kegyes adakozások utján — gyűjtött könyvekkel, melyek rövid idő alatt megérkezendek, elérni számra nézve a 350 kötetet.

Az egylet tőkét tevéseken emelkedett a mult évben, különösen a párisi világiállítást meglátogató hazánkfiak kegyes adományai által.

E részben az erdem különösen a magyar kir. kiállító bizottmány biztosát, t. Térey Pál urat illeti, ki a magyar osztály előtt letelepedett árusoktól szedett segélypénzt az egylet számára. Ugyszintén Hindy Árpád, Jálcs Géza és Fábán Gyula urakat, kik a kiállítást meglátogató hazánkfiaktól gyűjtötték szép összeget az egylet részére.

A gyűjtési eredmény kimutatása következött: A nagy kir. bizottság Térey Pál, kir. biztos ur rendelkezésé folytán, mint a magyar osztály előtt letelepedett árusoktól beszedett helypénzzel 120 frank.

Továbbá: Mitterdorfer László 5 frank, Fábán Gyula 10 frank, Testory Antal 10 frank, N. N. 20 frank, Ágai Adolf 1 frank, Jálcs Géza 20 frank, Muslai Sándor 10 frank, Vasvári Lipót 5 frank, Mendl István 3 frank, Kramer Sámuel 5 frank, Bizázi Domokos 5 frank, Králk S. 5 frank, Bobula J. 3 frank, Hindy Árpád 10 frank, Max. Gréger 30 frank, ifj. Heinrich Alajos 10 frank, G. Kálmán 3 frank, Römer Flóris 20 frank, Vidacs István 20 frank, Tisza Lajos 20 frank, Kochmeister Frigyes 20 frank, Papp Miklós 5 frank. Összesen 360 frank.

Ezenkívül adakoztak: Horn Ede 10 frank, Földváry Ákos 3 frank 50 cent., Láng Lajos 20 frank, Török János 2 frank, B. Bánffy Ede 5 frank, Szabó József 5 frank, Kármány József 3 frank, Tedesco S. 1 osztrák aranyot, Richzeit Zsigmond 20 frank, Liptai Pál 5 frank, Nuss Lajos 5 frank, Csurgó Ferencz 5 frank. Összesen 85 frank 50 cent. és egy osztrák arany.

Mely öszkegért fogadják az. adakozó és gyűjtő urak legöszintébb nyilvános köszönetünket.

Ezen öszkegek beadtak egylet elnök t. Horn Ede ur által a „Société du Credit au Travail“ című pénzárba, a már benn levő tőkéhez és a még gyűjtendő és a rendes havi fizetéséből befolyó öszkegből, az egylet azon kellemes helyzetbe jön, hogy egy olvasó termet bebutorozhat és állandóan fenntarthat.

Az egyletnek volt a mult évben 58 rendező tagja. Ezek voltak: Ajtay Albert, Argauer Károly, Argauer Já-

nos, Balogh Gyula, Brandt Simon, Braun József, Bíró Sándor, Büchler Gyula, Györgyi József, Györgyi Imre, Gelenczei Kálmán, Handler Miksa, Herb Ferencz, Horn Ede, Horn Emil, Hönigsberg Mór, Hicz János, Heinein János, Irányi Dániel, Jelly Károly, Kun János, Kövi Zsigmond, Kardos Kálmán, Kleisz Ede, Krisztinkovics Ede, Láng Károly, Lipták József, Límek János, Leitner Károly, Metykó István, Makay László, Medgyessy Gábor, Müller Lajos, Pollák Salamon, Reich Károly, Rapay Mihály, Rajosányi Béla, Rudnay Imre, Simonyi Ernő, Sinkovics Lázár, Stampfer Zsigmond, Stein Gábor, Stoll Andor, Suták Kálmán, Szabados Géza, Szekulics Bazil, Thék András, Tálás Ferencz, Weiser György, Záhorszky József.

Az egylet öszkes bevétele volt a havi díjakból 740 frank 20 cent. A világiállításon gyűjtött öszkeg 360 frank. A többi adakozó urak által 83 fr. 50 cent. Összes bevétel 1183 frank 70 cent.

Ez öszkegből 264 frank 20 cent. erejéig. Az öszkes kiadás volt 706 frank 20 cent., s ezt kivonva a bevételből, maradt 477 frank 50 cent. Ez öszkegből az alaptökéhez csatolatott 360 frank, s így maradt a pénztárban 117 frank 50 cent. és 1 osztrák arany.

Az egylet három évi fennállása után van a bankban a hozzájárult kamatokkal együtt 843 frank 45 cent. mint alaptöke.

Az egylet lapjai voltak: „Vasárnapi Ujs.“, „Magyar Ujs.“, „Ústökös“, „Hon“, „Magyarország“, e két utóbbit Horn Ede ur szívesége által. „Budapesti Közlöny“, „Heti Posta“, „Pester Lloyd“, „Ludas Matyi“, e utóbbit lapokat díj nélkül kapta az egylet, miert is öszinte köszönetünket nyilvánítjuk az illető kiadó kórnak.

A januárius 5-kén tartott évnegyedes nagy gyűlésünkben szeretett elnökünk Horn Ede ur leköszönvén, a gyűlés öszatlan közakarattal megválasztotta elnökül Irányi Dániel urat, s az egylet jelenlegi hivatalnokaiul választattak e gyűlésben: Elnök: Irányi Dániel. Jegyző: Bíró Sándor. Pénztárnok: Kardos Kálmán.

Bizottmányi tagokul választattak: Suták Kálmán, Límek János, Argauer Károly, Györgyi Imre, Rapay Mihály, Tálás Ferencz. Könyvtárnok: Medgyessy Gábor.

Kelt Párisban a jan. 5-én tartott gyűlésünkben, Boul. Beaumarchais 33. Caffé Pillon.

Az egylet nevében: Bíró Sándor, jegyző.

Egyveleg.

—d. (Uzsó vasutat) állítanak fel a Konstanzi tavon Romashorn és Fridrickshafen között, oly formán, hogy az előbbi vasut végéhez egy 230 láb hosszú hajó csatlakozik a fedélzetére rakott sinekkel, s fölvéve a 12—14 vagont, szépen átláptól velük a fridrickshafeni vasuthoz s ott ismét gépkocsiohoz csatolják azokat.

—d. (Csodaszülöttek.) Hogy a megöszdálásokról elterjedt vélemény nem mese, ujabban is két példát bizonyítja. Az egyiknél dr. Broughton szerint egy nőnek, ki a szomszéd gyümölcsét lopta, gyermeke 40 gyümölcsforma kinövésével született. — A másik esetet pedig dr. Warring Curran említi, mely szerint egy fiatal nő Londonban, kinek férje a mezőn tréfalódzva, egy békát nyomott kezébe, tudván hogy az mennyire fél etni. — most egy szörnyet szült, mely inkább békához, mint gyermekhez hasonlít.

—d. (Európa öszkes vasutai) 1860-tól 1865-ig 6955-ről 10,000 geographiai mértföldre szaporodtak, mig azon időben, 19,051 millió frank tőkét emésztettek fel, a tőkebefektetés 1865 végén már 31,414 millió frankot tett. E szerint ezen rövid ötévi időközben Európa 12,363 millió, tehát évenként mintegy 1000 millió frtot fordított a vasuthoz kiépítésére. De hogy ezzel nem sokat, sőt inkább keveset tett a forgalmi szükségletre nézve, kitetszik abból, hogy a legfontosabb nyüz európai vonalon, melyekről forrásnak tizedes kimutatásokkal bir, a vonal hosszának 31.5 százalékát a növekedése mellett, az áruforgalom 59 és a személyforgalom 57.4 százalékát emelkedett, tehát sokkal előbb haladt. A legújabb adatok szerint a vasutak hossza Európában 83,154, Amerikában 66,160, Ázsiában 5,893, Afrikában 1054, Ausztráliában 885 kilométer. Vagyis az egész föld vaspályái vonalainak hossza 157,143 kilométer azaz 21,178 geogr. mértföld. A vasutak általános hossza szerint Ausztria Európában a negyedik helyet foglalja el. De ha a vasutak viszonylagos állását Európa különböző államaiban össze-

hasonlítjuk: Ausztria a vonalhossznak viszonya szerint a területéhez a kilencediket, a népszerűséghez pedig épen a tizenhetedik helyet tölti be.

—d. (Az udvari kancellária gobelinjei.) A néhai udvari kancellária épületének azon szobáját, mely most a delegációk üléstermének előszobája, három gobelin díszesíti, melyek történetét így adja elő a „P. Corr.“: Mária Terézia a magyar udvari kancellária elfogadó terme számára 1749-ben rendelte volt meg Franciaországból ezen szép szőnyeg festményeket, melyek egész frissességökben maradtak meg 1852-ig. Ekkor Welden tábornok, kinek szemet szurt a magyar czimer, s ki talán nem értette ama szőnyegek műbességét, — az egész szobát piros szőnyegekkel vonatta be. Így maradt a szoba gr. Forgách Antal kancellárságúig, ki ama szép díszítményekre emlékezvén, a piros boríték leválasztása által újra napfényre hozta. De por és penész miatt már alig lehetett rájok ismerni. Sikerült ugyan gondos tisztítás s kenyeréllé való előkészítés által megtisztítani őket, de a színek egykor frissességüket vissza nem nyerhették. Midőn aztán nemsokára Schmerling államminiszter meglátogatta a kancelláriát, a gobelinek magokra vonták figyelmét, annyival inkább, mivel korábban nem látta ott. A kancellár elbeszélte történetüket, s hozzátette: „Sokszor el voltam már temetve ezek, de mindig föltámadtak, úgy lesz ez most is.“ Az államminiszter, mint mondják, nagyon fölöslegesnek találta ezt a megjegyzést.

—d. (A legjobb gyermekápoló Pesten.) Rapos József, ki az elhagyott gyermekek köznevelésére vétele iránt buzgólkodik, egy Pest város közigyeléséhez intézett föliratában egyebek közt a következőt írja: A lapok jelenben Páris gyermekeinek nagy halandóságát, miszerint 20,000-ból 15,000 elhal, a falukra adásnak tulajdonítják, és méltán; — én a Pesten kiadott gyermekek ápolói közt özv. Buchnornét ismertem föl olyannak, mint a ki az illető hivatal kimutatása szerint is legtöbb gyermekeket és legjobban gondvisel. E nőnél találtam tavaly 14 különböző kóru gyermekeket egyetlen nyirkos pinceszobában, a hol nappali tisztaltalan gunyáikban hevernek éjjel is; póttápol szolgál nekik minden kiöntés a csatornába; s póttápol lékál naponként 15 krt szerez az asszony minden munkája után, mely 1000 db gyufatöcskának elkészítéséből áll. Ezen legjobb gondviselés elegendő arra, hogy a többitől borzadással forduljunk el, mert e helyeken azon, a jelen idő szerint igen is csekély bérért, melylyel a gyermekek gondviselésé fejenként díjazatik, csak a nyavalyások és az ugynevesszett csirkefogók, az állam fékelyei szaporítatnak.

—d. (Chinai kölcsönkönyvtárak.) mint a „Globe“ írja, már régóta léteznek, s a mennyi birodalom lakosai sokkal előbb ismerték ez intézményt, mint Európa. A chinaiak a kölcsönkönyvtárakat igen igénybe veszik, s hasonlítanak is egy kissé a mi kölcsönkönyvtáraink olvasóihoz, miután különös előszeretettel viselnek a regények iránt. Minden könyv a kölcsönkönyvtár bélyegével van ellátva, s a zálogra kölcsönözti üzleti emberek különösen figyelmeztetnek, hogy e könyvkekre ne kölcsönözzenek. Chinában vándor-kölcsönkönyvtárak is léteznek, melyek falukon is terjesztik az olvasási kedvet. Házalók járnak-kelnek a vidéken könyvtárakkal; itt kölcsönözzek könyveket, amott vizsgálva a már olvasottakat, s egész évben így látják el a kerületet, melyet üzletök terévé választottak, olvasmányokkal.

—d. (Derék párbaj.) Földváron a napokban egy különös eset fordult elő. Ugyenis egy dzsidás-káplár öszkeszett egy paraszttal, ki jelenleg kukoriczesőz s kiszolgált huszár; ezt a dzsidás kihittá párbajra, ki azt el is fogadta egy föltétellel, hogy engedjenek neki a katonalovókból egyet es csotrre választani s lovon vivjanak. A dolgot a kapitány elé került, ki a vívást és a lovásztást is megengedte. — Meg levén határozva a nap, többek jelenlétében történt a mérkőzés, a mi nagyon rövid ideig tartott, mert a volt huszár úgy vágta nyakszirtén kard fokával a dzsidást, hogy az azonnal lebukott lováról. A kapitány 5 firtal ajándékozta meg a vívész cseszt, a káplárt pedig 24 órai kurtavásra tétette.

—d. (Angol könyvtáristika.) A mult évben csak egészen új könyv — nem számitva régiebb művek új kiadását — 4144 darab jelent meg. Ezek közt legnagyobb részt foglalnak el a vallásos tartalmúak és röpiratok, t. i. 849 darabot; regény 410 jelent meg. Legkevesebb a vers, mert ezekből — hozzá számítva a színműveket és dramaturgiai munkákat is — csak 150 kötet hagyta el a sajtót.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

(„A római jog külszerű történelme és a római perjog”) című terjedelmes munka jelent meg közelebb Hoffmann Pál akad. I. tag és pesti egyetemi tanártól. A derék szerző, ki egyetemünkön ép a római jogot adja elő, kimerítő s a tudomány mai állásának megfelelő művet nyújt e könyvében, úgy hogy a jogtanuló ifjúság nem lesz többé kénytelen e nevezetes és egyik első, alap-tantárgyat képező tudományt illetően, mint eddig, az e tárgyú német irodalomhoz fordulni. Midőn e hiánypótló munkára az illetők figyelmét fölhívjuk, még csak azt jegyezzük meg, hogy Hoffmann a legjelesebb külföldi munkákat használta segédeszközü könyve dolgozásánál. A 42 ivre terjedő kötet ára 4 frt 50 kr. Kiadta Heckenast Gusztáv.

(Két jeles francia regény) jelent meg a mult év végén Ráth Mór kiadásában, melyekre utalatosan most hívjuk föl olvasóink figyelmét. Egyik „Camors gróf” *Feuille* Octávótól, kinek „Szegény ifjú története”, regényben is, drámában is ismerős a magyar közönség előtt. Jelen regénye sokkal jelesebb amannál; végig érdekfeszítő mese, eredeti erőteljes jellemzés, a társadalom mely elmű boncoltata s emelkedett morál a fenyődalai. A fordítás Huszár Imrétől, élvezhető. — A másik Cherbulier Viktor megindító szépségű regénye: „Egy becsületesszony története” melyet Tolnai Lajos illetett át irodalmunkba. Anyai sok frivol és sikamlós erkölcsiségű regény után szinte jól esik e nemes irányzatú művet olvasni, melyet bármely gondos anya bizvást adhat leánya kezébe; a mellett érdekes olvasmány, mely egy percig sem hagyja lankadni a figyelmet.

(Beküldetett: Mindszenty Gedeon „Ujabb költeményei.”) Mindszenty költészete tulajdonán valóságos irányzatú s a kath. egyház most élő valóságos költői közt őt mindenestire az első helyek egyike illeti; emelkedettség, tisztult kedély, bensőség az érzelmeiben, jellemző költészetét. Ujabb költeményei, bár haladást az előbbiekhöz képest alig jelölnek, kétség kívül figyelemre méltó adalék e nemes épen nem gazdag költői irodalmunkhoz. A díszes kiállítású kötet ára 2 ft.

(Pulszky érdekes régiséggyűjtemény) febr. 18-ik lesz nyitva az akadémiai palota egyik teremében. Minden csütörtökön délelőtt 12—2-ig Henszlmann magyarul tart magyarázatot, 2—4-ig pedig németül. A belépti díj rendes napokon 30 kr., csütörtökön a magyarázó napon pedig 1 frt. A bevétel, mint már említettük, jótékony célra, az irói segélygyűjteménynek van szánva.

(A magyar birodalom iskolai fáltérképét) melyet Tóth Antal mérnök tervezett és Kugler Adolf adott ki, — már egyszer említettük. Most gondosabb átnézés után, őszintén ajánljuk a hivatalos, iskolák és minden művelt olvasó figyelmébe. Nagy ritkaság még minálunk, hogy ily terjedelmes és minden részletben pontos utanjárással készített térkép, magyar szöveggel jelenjék meg. Bizonyosan nyereségnek fogják tartani ezt mindazok, a kiket hazai földrajtunk tanulmányozása, fejlődése érdekel. — Ára e térképnek: színezve 6 ft, színtelenül 4 ft.

(Göndöcs Benedek) új kigyósi lelkész „Sirvirágok” című imakönyvre bocsátott ki előfizetési felhívást, melynek tisztáta jövedelmét a honvédség felé adja javára ajánlta fel. A mű 10—12 ivet teend finom velin papíron nyomtatva, előfizetési ára 1 frt. Megrendelhetni szerzőnél (Pest, fűrdő-utca 3. sz.) vagy Hartleben könyvkereskedésében.

(Uj zeneművek.) Beküldetettek. 1. „Ború után derű.” Csárdások. Szerző Fáy Fáy Pál. Megjelent Debreczenben ifj. Csáthy Károlynál. — 2. „Fesche Wienerin.” gyors polka, zongorára szerző Fopper J. ára 40 kr. Kiadta Rózsavölgyi és társa.

Egyház és iskola.

(A primás) hirszerint körlevelet intézett a főpapsághoz, hogy a lipótvárosi templom fölépítését adományokkal tegyék gyorsan lehetségessé. — (Az izraelita hitközséghez) a vallás- és közoktatási m. k. miniszteriumtól érkezett leirat közli, miszerint ezután az izraelita elemi iskolák nem fognak katolikus igazgatók felügyelete alatt állani, hanem izraelita igazgatók fognak a tanodákra figyelni, miért fel van a pesti izraelita hitközség hívja, hogy jeleljen ki az igazgatói állomásra alkalmas egyént s azt terjessze fel.

Közintézetek, egyletek.

(A Kisfaludy-társaság) jan. 29-iki ülésében a tagok szokatlan nagy számmal jelentek meg. Közönség is fölösen volt, de nem részeseült semmi élvezetben, mert felolvasás nem lévén, némely folyó ügyek előterjesztése után az ülés, a tagválasztás és a pályaművek elitélése végett zártta változott. A zárt ülés eredménye a következő: Uj tagoknak választák: Horváth Mihályt, a kitűnő történetirót, mint művészi prózának egyik legkiválóbb művelőjét, ki a társaságnak kétségtelül díszére való; Szász Bélát jeles lyrai költeményeire, műfordításaira és esztetikai tanulmányaira, melyek egyike (Göthe Faustjéről) a Budapesti Szemleben jelent meg; végre Gyöngy Vilmos kedvelt beszélyírónkat. Szavazatokat kaptak még Éjszaki Károly, Szelestey László, Szathmáry Károly, Rákossy Jenő. A pályázatok következőleg dőltek el: A 40 aranyas pályajutalmat a beszély elméletére a három bíráló egyhangulag a „Mindennek van határa” jellegű értekezésnek ítélte. Ezt sok tekintetben jeles munkának nyilvánították a bírálók. A műfordítások közt a híres Fritjof-Saga fordításának ítélte két bíráló (a harmadik, a vidékről nem küldte be ítéletét, de a kettő egyező ítélete döntőnek tekintett) a 20 aranyos jutalmat és ezt mint különösen sikerült a pártolói könyvilletménybe is fölvetetni ajánlották. Moore Tamás „Lalla-Rouk”-jának fordítását, a két bíráló díszesrel leendő kitüntetésre ítélte méltónak. Az ez évi pályázatok tárgyai a következők lesznek: 40 aranyra „A bohózat szimmi elmélete”; 20 aranyra egy kötött nyelvű szatyra. — A közgyűlés febr. 5-ken leendő s tárgyai most végleg megállapítottak. Az elnöki, titkári s pályázati jelentések kivül, Zichy Antal emlékbeszédét Bérczy fölött, olvassa Szigligeti. Dux a népszimuról olvas. Greguss-nak egy Szózata lesz a tudósokhoz. Gyulai Pál szatyrárt „A népszerűségéről”; Arany László költői elbeszélést huszáraink hazatéréről (Csehországból 1848-ban), melyet közlés végett lapunknak engedett át; és Dalmady egy lyrai költeményét.

(Magyar tud. akadémia.) A január 20-kán báró Eötvös József elnöklete alatt tartott philosz., törv. és történettudományi ülésében Konek Sándor mint rendes tag széköfoglaló értekezését tartotta „A magyar korona országainak legjelesebb népesedési mozgalmairól.” Nehány általános megjegyzés után részletekre térvén át, legelőször az esketésekről szól, mi egy ország erkölcsi és anyagi állapotának legbiztosabb mérve. Legkedvezőbb viszony volt 1865-ben, midőn 105 lélekre esett egy esketés; általában kedvezőbb viszony létezik nálunk, mint Lajtán túl, bár nálunk sem maradt hatás nélkül az 1858-iki ujoncokozási törvény, mely óta különösen a fiatal koru völégények száma csökken s ezzel együtt a fiatal menyasszonyok is. Végül a születési és halálozási arányokat mutatja föl. Horváth Cyrill bölcsészeti értekezést tartott „A philosophiai módszerek akadályairól.” Végül Toldy tett jelentést a történelmi osztály m. évi működéséről. — Az arch. bizottságtól javasolt intézkedéseket a régiségek gyűjtése iránt az osztály elfogadta, valamint Henszlmann Imre indítványát, hogy a francia oktatásügyi miniszterium által ajándékozott 5000 frt értékű könyveket az akadémia kiadványai által viszonozza. — Jan. 26-kán a nyelv- és széptudományi osztály tartott ülést. Mindenekelőtt a titkári gyászjelentést tón Erdélyi János tag haláláról és a szokásos emlékbeszéd iránt rendelkezésre szólította fel az akadémiát. — Hunfalvy Pál r. t. „A nyelvtudományi közlemények két utolsó füzetének ismertetését olvasta fel. — Fogarassy János a „pedig, pedig és kedig” szavakról értekezett, fejtegetve azoknak idomulási processusát és értelmét. — Hunfalvy Pál könyvtárnok az akadémiai könyvtár állapotáról tesz jelentést. Az alapszabályok átdolgozásával megbízott választmány beadta munkálatát, mely a jövő heti zárt ülésben fog tárgyalatni. — Balogh Pál elhunyt tag fölött Toldy F. fog emlékbeszédet tartani.

(A budai kaszinó) jan. 25-én tartá tisztújítási gyűlést, melyben elnöké Berde, alelnökké Reviczky, pénztárnokká pedig Oetl urak választották meg. Ez alkalommal Deák Ferenczet dísztagnak választák meg.

(Az erdélyi gazdasági egylet) közgyűlést febr. 15-ken fogja megtartani, akkor választ titkárt is.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

(A Lópor-egyedáruság eltörlése) iránt a kormány — hirszerint — rövid idő múlva javaslatot fog a törvényhozások elé terjeszteni. Ez egyedáruság eltörlését a Felsőegye elvben már körülbelül egy év előtt jóváhagyta. — (Két új gőzmalom) van alakulóban, egyik Kalocsán 80,000 ftnyi, a másik Ungvárott 200,000 ftnyi részvényűkével. — (A cs. kir. katonai ruházó bizottságnál) munkások hiányában a posztó-készletek igen felhalmozódtak. Ennek következtében a cs. kir. hadparancsnokság a miniszterium utján felszólította a városi hatóságot, hogy mindazon iparosok és vállalkozók, kik katonai ruhaneműek elkészítését kétszeres díj mellett föl vállalni akarják, magukat a nevezett commissiónál jelentessék.

Mi újság?

(A magyar vasúti közlekedés) az aláírásra szánt első napon, Magyarországon hirszerint több mint 30,000 frankot írtak alá. Egy bécsi távirat szerint pedig Svájcban, hol a közlekedés aláírás nem is nyitott, 50,000 kötvényt nem csak rendeltek, hanem az illető összeget táviratilag utalványozták is. — Párisból távirat érkezett, hogy az aláírást 29 én be lehet zárni, mert a közlekedés már fedezve van. A „Société generale” háromszázezer megrendelő levelet kapott vidékről.

(Perges János, legújabb kinevezett kassai püspök) életjáratát következőleg írja le az „Eger”: Perges János született Csertéren, Zemplémben, 1819. márcz. 7-én, tehát most 49-dik évében van. Atya Ádám, kincstári tiszt, anyja Molnár Erzsébet volt. 1836-ban növendék pappá lón, s 1842-ben felszentelté, nagy-kállói segédlelkész lett. Innen másfél év múlva az egri papnöveldébe felügyelőül nevezették ki, s ezen állásban mint az egyházi jog tanára is működött az érseki lyceumban. 1845. jul. 11-én nyiregályhi plebánossá, 1852. jul. 1-én szabolcsi főesperessé, 1858-ban hunfalvi prépostá, 1859-ben egri kanonokká s 1868. jan. 10-én kassai püspökké nevezették ki. Irodalmi működéséről csak annyit említenek meg, hogy különféle lapokban számos figyelmet ébresztett cikkei jelentek meg. Megjegyezzük, hogy 1851. óta, midőn Roskoványi váci püspökké lett, tehát 16 év óta nem neveztek meg új püspököt az egri főkapitányból.

(A farsang) nagyban beállott Pesten. A mult vasárnap Frohner adta első álarozos bajlóját a vígadóban, mely jökevdű és számos közönség tett élénkké. Szerdán pedig a minden évben érdekes jogászbal tartott meg oly nagy közönséggel, hogy eleinte táncolni sem igen lehetett. Utóbb azonban ritkulván a tömeg, nagy kedvvel és szép rendben folyt le az egész mulatság. Dacára a jogászok előleges fölészólásának, néhányan frakkban jelentek meg. A többség azonban ragaszkodik még nemzeti öltözetünkhöz. Nem is tudjuk, miért kellene eldobni.

(Kolozsvárt a farsang) nem igen vigan folyhat, ha a polgári társalkodó báljáról itélünk. Összesen három hölgy jelent meg, azok is asszonyok; hajdon egy sem. — (Kolozsvártól) azt írják, hogy a hatóság a választás után kiűtött zavarágokkal szemben kiválólag erélytelenül viselte magát. Erre mutat azon körülmény is, hogy a baloldal népszerűbb emberei kényyszerűen látták magokat a következő fölhívás kibocsátására: „Polgáritársak! A követválasztás a legszebb rendben lefolyt; az eredmény behizonyította, hogy városunkban létezik erős független baloldal. Ne engedjük ez eredményt a vasárnap déli és éjjeli fájdalom nyugtalan jelenetekhez hasonlókkal bemocskoltatni. Tudjuk, hogy ezekben a baloldalhoz tartozó komoly választó polgár nem vett részt. Az ilyen zavarágok csak is árthatnak pártunk becsületének. Midőn minden ilyen mozgalmat a leghatározottabban kárhoztunk, mint ezt nemcsak mindig nyílt üléseinkben, de a vasárnap déli zavarág helyén is egyenesen kimondottuk, kötelességünknek tartjuk most is figyelmeztetni pártjainkat, hogy minden igaz baloldali embernek első kötelessége az ilyen éretlen fellépéseket, csoportosulásokot, éjjeli zavarágos és kártételeket megakadályozni. Az igaz szabadelvűség türelmes az ellenkező nézet irányában is. A törvény gondoskodott a választás körül álló panaszok orvoslása módjáról. Eljén a rend és

csend, mely nélkül a szabadság lehetlen! Kolozsvár, jan. 27. 1868. Tisza László, K. Papp Miklós, Sári László. — Valóban szomoró állapot, midőn a megválasztott köztisztviseltben álló képviselőt rendőröknek kell őrzni a csöcselék bántalmazása ellen!

(A delegációról.) A magyar delegáció jan. 29-diki ülésében az elnök hírvél adja, hogy Tisza és Klapka delegációi tagok betegeség miatt egy időre távol maradnak. Pótagok Wodianer és Pap Lajos. Ghiczy s társai a közös miniszteriumot interpellálják, miért nevezi magát törvényellenesen birodalmi miniszteriumnak; miért nem tartatik meg ebben a paritás; miért foglaltott be a hadügyminiszter, ki a törvényekben bennfoglalva nincs. Az interpellálók azon véleményben vannak, hogy adott felelet előtt a költségvetési előterjesztés elő ne vétessék. Kerkápolyi s társai és általában a Deák-párt interpellálják a közös miniszteriumot a birodalmi miniszterium törvényellenes elnevezése fölött; s tovább, mikép szándékozik ez a delegációval parlamentáris érintkezésbe lépni. Mindkét interpelláció a jegyzőkönyvbe fog foglaltatni s a közös miniszteriummal közöltetni. Alelnöknek gr. Csáky László, jegyzőnek Rajner s Kerkápolyi választották. — Ghiczy kijelenti, hogy a költségvetés fölötti tanácskozásban részt nem vehet, ha az interpellatoria adandó válasz előtt nyitattik meg. Andrassy ezt incorrectnek nyilvánítja, a közös miniszteriumnak a választásra időt kellvén engedni. Perzel Ghiczy indítványát mellett van, minthogy az interpelláció a miniszterium törvényességét teszi kérdésessé.

(A német delegátusok) elfogadási lakomát akartak rendezni a magyarok tiszteletére. Ez azonban elmaradt, mivel Somssich Pál azon nyilatkozatot tette, hogy az ily lakoma most nem volna időszerű, s máris kifogást tesznek sokan az ellen, hogy a delegátusok ugyancsak mulatnak.

(Vas Gerében haláláról) a következő részleteket halljuk: Vasárnap délelőtt rosszul lett a magán orvosoktól készítettessen. Egy székbe ült, hogy bevárja a meg elkészült. Egyszerre azonban heves szívgöröcsök rohanták meg, eszméletlenül esett a földre, s mire az orvosi segély megérkezett, már halva volt. A „Concordia” irói egylet igen nemes részvétellel gondoskodott eltemetéséről. Fölhívása szerint: szomorú kötelességének tartá a Bécsben elhalt írótnak megadni az utolsó tisztességet, és szerdán d. u. 3 órakor az egylet minden tagját meghívta a közkörházba.

(Gyászjelentés.) Magyar-bénei báró Radák Ádám, maga, neje gróf Lázár Olga, gyermekei Klára; testvérei: báró Radák Mária, férje Bernáth Albert, gyermekeik: Anna, Mária, Berta, Albert; báró Radák Katalin, férje, Antos János, gyermekeik: Klára, István, János, György, Ádám, Béla, Anna, néhai báró Radák Anna férje: közelebb gróf Telesi Domokos, gyermekei: Anna, József, Póli; ugyszint minden rokonok nevében mély fájdalommal tudatja, hogy szerettetted és jó anyjok, az illetők napja, nagyanyja, rokona: kiruhéai Rhédey Klára özvegy b. Radák Istvánné az öt tisztelőik és szeretők köréből végkép kiszakasztott! Folyó hó 14-én d. e. 11 órakor aludt ki az a nemes élet, mely 57 évre vala mérve, és a melyből kettő özevgyesében telt el. Legyen áldott emlékezet! Kolozsvárt, január 14-én, 1868.

(Halálozások.) Lumniczer József köztisztviseltben állott gazda, a magy. gazdasági egyesület egykori igazgatója, kinek különösen a hazai juhtenyésztés körül nagy érdemei vannak, munkás életének 85-ik évében jan. 26-án végelgyenülésében kimúlt. — (Stifter Adalbert.) az ujjab német irodalom egyik jelesége, f. hó 28-án reggeli 8 órakor

Melléklet a Vasárnapi Ujság 5-ik számához 1868.

meghalt. Érdekes művei Heckenastnál jelentek meg a tartalomhoz illő kiállítással. „Költői vázlatok” címmel magyar fordításban is jelent meg tőle egy gyűjtemény. Vonzó irányu s gondolatú munkái megannyi tanúság, hogy vele egy gyöngéd, költői lélek tünt el a német irodalomból. Béke poraira!

(Végzavam a nagy-rözei harang ügyében.) Zombory Gusztáv ur azzal igazolja magát, hogy téves állítás az „Ungarisches Magazin” III-dik kötetének 271 és következő lapjairól vette; ennyiben Zombory urnak igaza van. De hogy eddig e tévállítás megzafolva nem lenne, ez új tévedésen alapszik; mert ugyanazon „Ungarisches Magazin” IV-dik kötet 224-dik és következő lapokon St. Sch-tól (Schönvisner István dícső elődöntől) áll a kimerítő és valóban alapos czáfolat. — Rómer Flóris.

Adakozások Pákh Albert síremlékére.

XXVI. közlés. A „Vasárnapi Ujság” szerkesztőséghez beküldettek:

Hatzfeldről Tullics Gizella 50 kr. — Nagy-Vátyról Báthory István 20 kr. — Csepán András 20 kr. — Apáczai Gortve Endre és Csöti Pál 40 kr. — N.-Szalontáról Balog Imre 1 ft. — Almakerékről Zagya Mihály és Grúz Károly által többen; (Benkó József 20 kr. neje Csulak Juliana 20 kr, három fia 30 kr., három leánya 30 kr., a v. U. több olvasója együtt 1 ft.) ösz. 2 ft. — Miskolczról Farago Samu 2 ft. — Laskórol Papp Károly 15 kr. — Simon-tórnáról Márkus János 1 ft. — Temesvárol Dr Szmolay Vilmos 4 ft. (P- y József 1 ft. R- y Kornél 1 ft. Szmolay Vilmos 3 ft.) ösz. 5 ft. — Chisnyoviczról Máté János 1 ft.

A XXVI-ik közlés összege 13 ft. 45 kr. Az I-XXV-ik közléssel együtt begyűlt eddig összesen 1266 ft. 55 kr. 7 db. ezüst huszas és egy db. bajor tallár.

Nemzeti színház.

Péntek, jan. 24. *Thern testvérek első hangversenye és „Egy szellemiás hölgy.”* Vigjáték 1 felv. Irta Berzék Arpád. — Az érdekes zongorahangverseny egészen megtölté a színházat; s a közönség oly élvezetben részesült, melyben ritkán van alkalma gyönyörködni. Helyesen jegyezte meg egyik lapunk a Thern testvérekről, hogy mindégik külön külön művész, és mindkettő egyúttal szintén egy művész. Atyuk szép szerzeményét a D-moll hangversenyt, ugyszintén magyar dallamok fölett írárdját szép előadással, mely érzéselt adták elő, de a közönség bánulata legnagyobb fokra hágtott Chopin Etude ez. művének előadásánál. Mintha egyetlen zongora hangjait hallottuk volna: egy érzés, egy gondolat volt az mindig és egy hang sem áruita el, hogy kettő a zongora. Ezt és Beethoven 18-ik indulóját ismételnék kellett a közönség zajos kivánsára.

Szombat, jan. 25. „Fekete domino.” Vig opera 3 felv. Zenéjét szerz. Auber. Vasárnap, jan. 26. „Aesopus.” Vigjáték 5 felv. Irta Rákossy Jenő. Hétfő, jan. 27. *Thern testvérek 2-ik hangversenye; továbbá: „A toll hatalma.”* Drámalet 1 felv. és „Elkényeztetett férj.” Vigjáték 1 felv. Kedd, jan. 28. „Lohengrin.” Opera 3 felv. Wagner Rikárdtól. Szerda, jan. 29. „Benoit család.” Vigjáték 5 felv. Irta Sardon; ford. Csépregi. Csütörtök, jan. 30. „Rigoletto.” Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Budai népszínház.

* Több újdonság került színrre. A „Giboyer fia” már nem épen újdonság, de nem is nagyon régi, s az az érdeme van a többi felett, hogy mindeniknél többet ér. Bátoran elmondhatjuk, hogy e darab előadása még eddigelő legjobbban sikerült a budai színpadon. Giboyer Molnárnak valóban kitűnő szerepe, s a sok tapost és elismerést, melyet abban aratt, szókort, méltán megérdemelt. Várhídi és Boér Emma játéka is teljesen és méltán megnyerte a meglehetősen számos közönség tetszését. Az utóbbira, megjelölésül, csak úgy ömlött a sok virág — de meg is érdemelte. Szombaton ismét egy új vigjáték. „A rabló vezér”, került színrre. Szerzője nincs megnevezve, de könyved, vídám és leleményes tartalma francia eredetűl tanuskodik. Valami nagszerű, tartalomdus meséje nincs és compositója sem igen erős, de a szereplők, különösen a Timár ügyessége és a meglepő, mulattató jelenetek élénksége némi jóvát meg-

is biztosítanak számára. Már jóelőre hirdették ölsz falragaszok a „Jéppalota” előadását, melyet Molnár teljes joggal ajánlhatott úgy, mint „nagy látványosság”-ot, mert csak az, egyebé semmi Dumas-nak egy regénye után van színrre alkalmazva, de korántsem dramatizálva. Van benne sok cifra díszítmény, tánc, koreográfiák és ki tudná meg, hány mindenféle látványosság.

Szerkesztői mondanivaló.

— Debreczen. B. Sz. L. Az újévi vers amegy is elkészve jött kezünköz. Egy pár strófat mégis érdemesnek tartunk belőle, ízeitől, közölni:

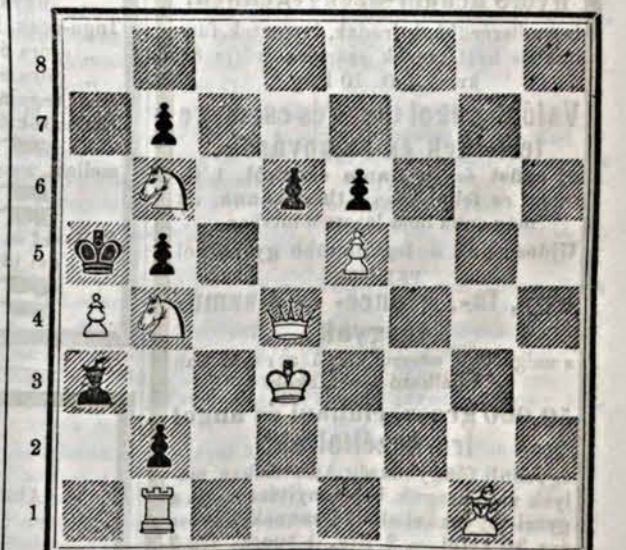
Az szernyolozás meggyengülés
Után itt van a kateannó!
Két évized megmutatta
— Ebungatta!
Hogy mit tud a diplomata.
Beh sok történt meg idáig
Világos-tól Szadovai!
Azóta nemzetek veszték,
Kelekeztek,
Bomboltak vagy szövöztek.
Sebatopolj földülöt,
Szofierion megvitatott,
Kontraktus szétszaggattott,
Más iratott,
Gyutás puska találatott...

— Paké. G. Gy. A jeles mondásoknak, melyek többnyire ismeretek, külön rovatot nem nyitathunk. — E-ben. Tihamer. Okos dolgok; de nem azon modorban vannak írva, hogy mi használhatók. Készen tartjuk a visszazaglatására. — T-Versenj. P. I. Más vállalatba talán alkalmas volna az e detraj. Nekünk érdekes egyéniségek bemutatására kell törekednünk. Ki érdeklődnek ma már a leoninus versek hősei s vitái iránt? — G. K. A pórnemecské, a mint az „öiba” ad esti találkozózt Janosi bácsijának, talán kissé mégis igen pórás! — Hanva. A leveleket pontosan kézhez szolgáltatunk. A könyv elküldésével sem fogunk késni. — M.-Vasarhely. „Kezdő pótnak.” Ily kelvelseményeket nem használhatunk. Fordulion máshova. A többire nézve „vederemo.”

SAKKJÁTÉK.

427-dik sz. f. — Pavitt S. W.-től, (Londonban).

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

— (A pesti sakk-kör) a bécsi sakk-kört verseny-játszmára szólította föl, a mely levelezés utján menne véghez. A bécsi sakk-kör egyelőre nem fogadta el a fölívást. — (A „Nyugati német sakk-szövetség”) feladvány-tornájában az első díjat Minkovitz János, a másodikat Bayer Konrád, a harmadikat Braune Róbert nyerte meg. Az érdekesebb feladványokat mi is közölni fogjuk.

TARTALOM.

Erdélyi János (arcepék). — Családi kép. — Gábor Áron Rákossal. — Pulszky Ferenc régiség-gyűjteményéből (négy képpel). — Mária Terézia a koldusgyermekkel (képpel). — A pástorleányka és a királyfi. — A párisi magy. egylet évi működésének kimutatása. — Egybegy. — Tárház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Mi újság? — Adakozások Pákh Albert síremlékére. — Nemzeti színház. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölő szerkesztő: Nagy Miklós.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-és hetnap	Katholikus és protestáns naplár		Görög-orosz naplár	Izraeliták naplára		N a p		H o l d		
	nap	száma		nap	száma	hossza	kél	nyug.	hossza	kél
2 Vasár.	E 4 Gy. sz. B. A.	E 4 Gyer. sz.	216 Triod. kez.	Sebát, R.	t. p. ó. p. ó. p.	t. p. ó. p. ó. p.	t. p. ó. p. ó. p.	t. p. ó. p. ó. p.	t. p. ó. p. ó. p.	t. p. ó. p. ó. p.
3 Hétfő	Balázs püsp.	Balázs	22 Timotheus	9 Xyloforia	312 56 7 27 5 1	61 30 11 36 1 3				
4 Kedd	Izidor, András	Izidor	23 Xyloforia	10 (ünne)	313 57 7 27 5 1	65 23 este	2 12			
5 Szerda	Ágota sz. vért.	Modest	24 Xyloforia	11	314 58 7 27 5 1	79 40 1 4 3 19				
6 Csüt.	Dorothy szüz	Dorothy	25 Xyloforia	12 Henoh	315 58 7 27 5 1	94 22 1 58 4 27				
7 Péntek	Romuald apát	Rikárd	26 Xyloforia	13 Jakób	316 59 7 27 5 1	109 21 3 2 5 27				
8 Szom.	Máthai János	Salamon	27 Xyloforia	14 Jethro	318 0 7 27 5 1	124 30 4 17 6 21				
				15 Jethro	319 1 7 27 5 1	139 40 5 33 7 8				

Hold változásai. ☉ Holdtölte 8-án, 9 óra 3 perczkor reggel.

Pezsgőbor
közvetlen Franciaországból behozva,
vámmentesítve, ládákban 6 palackjával
s feljebb a Champagne legfineresebb
gyáraiból, u. m.

En gros. Bécs En detail.
legnagyobb kiállítás
a bel- s külföld első s legfineresebb
gyáraiból,

PHILIPPE KOHN
(Patek, Philippe és társa hírneves órágyárosok tanítványa Genfben)
dícséretesen ismert
ÓRA-ÜZLETE
PESTEN.

Ötödik kiadás,
(magyar nyelven második.)
A nemi élet
titkai s veszélyei.
Értékesebb nemzés-, terhesség-,
szülés-, magzati-, sápkór-,
felfolyás-, közönségi tehetetlenség-,
női magtalanságról stb., ez utóbbi betegségek
örv- és gyógymódjaival.

PHILIPPE KOHN
(Patek, Philippe és társa hírneves órágyárosok tanítványa Genfben)
dícséretesen ismert
ÓRA-ÜZLETE
PESTEN.

Nagybani
eladás.
Dietrich és Gottschlig
első pesti különleges
thea és rum-raktára
A „THEA NÖVÉNYHEZ“
Pest, belváros kigyóter. gróf Teleki-féle házban.

FISCHER GUSZTÁV
színházter, kereskedelmi banképület Pesten,
ajánlja a legutányosb szabott árak mellett egy bőven ellátott raktárt
a legújabb divatu

Tárgyismerőknek:
közvetlen Holland Franciaország
s a francia gyarmatokból behozott
liqueurok: Chartreuse, Crème de
Vanille, Legfinomabb 6 Jamaica
Rum, Arac, Cognac; Közvetlen Angolországban
át behozott újzedésű
chinali teák, ezek közt a legjobb s
legerősebb keverékek, bécsi tea 2
fitol 10 fitig. — Vörös Bordeaux-
Punsch, legfinomabb düsseldorfi
puschessentia. — Raktára a legfinom-
mabb s legerősebb tisztalású pörkölet-
len kávénak bécsi tea: 60, 65, 70,
96 krig. — Ceylon kávé fontja 75, 85
kr., különösen ajánlható. — Befő-
zött gyümölcs, mely a párisi világtár-
laton tiszteletteljes megemlékezésben
részesített. — Árjegyzék, ingyen és
bérmentve. — Megrendelések utánvét
mellett gyorsan és pontosan teljesítetnek.
— 30 font kávé vagy más egyéb
tárgyak megrendelésénél 10 ft. értékig
és feljebb az árucikkre az illetékhöz
legközelebb eső vasuti vagy gőzhajózási
állomáshoz bérmentve küldetnek meg.

HIRDETÉMÉNY.
Alólírott bátorodik a t. ez. Gombos Bertalan ur által feltalált
„erősítő italt“
a tisztelt közönség becses figyelmébe ajánlani. Ezen erősítő ital előmozdítja a jó
égyedszerre melegebbé és erősítőleg hat. Ugyazinté ajánlatik mindazoknak,
kik hideg leg befolyásnak ki vannak téve; továbbá a lábadozóknak, kik a kiállott
betegségek után erjüket visszanyerni nem képesek; végre a tengerre utazóknak,
miután a tengeri út ismert kellemetlenségeitől megóvjá az utazót.

A RÓMAI JOG
történelme és institúciói.
Első kötet:
A római jog
külszerű történelme és a római
perjog.
HOFFMANN PÁL,
jogtudor, hités ügyvéd, magyar tudományos
akadémiai levelező tag s a magyar királyi
tudomány-egyletemben a római jog nyilvá-
nos rendes tanára által.

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

Pályázat.
Felső-Játón önálló néptanítói állomásra (Tornocz vasuti állomástól 1/4 óra mely),
kényelmes lakáson kívül 400 ft. o. évi jövedelemmel van ellátva. — Kivántatik a
magyar és német nyelv alapos tudása mellett a tót nyelven is jártasság. — Előnyül
szolgál, ha a tanító valami zenét játszik — pályázni kívánó tanítói képzettségéről ellá-
tott bizonyítványával február 20 án a felső-játói gazdatiszti hivatalban személyesen meg-
jelenni felhivatik. 1 (2-2)

SZOBA-ÜRSZÉKEK,
melyek által a búz tökéletesen elszáratik, darabja 5 ft., lakkozott 8 ft., csinos szer-
kezeti s finom lakkozva 15 ft.
Készültek, melyek minden árnyékszékhez alkalmazhatók, s mely által a lég-
vonal és búz tökéletesen eltávolítottik, darabja 8 ft. Mindkét tárgyat illetőleg a
kír. szabadalmam ruháztattam fel.
Egészen teljes és díszes Angles-ek vitzartóval, porcellán-összeállított erős hor-
gony-érből készült gépezettel, famunkálatlaltal együtt, minden házi árnyékszékhez
könnyen alkalmazható, helyben általam föllállíva egyévi jótállás mellett 30 ft.
Mustrák mindenkor készen tartanak.
Ezerszeresen megpróbált, általam feladál és szabadalmazott
KEMÉNY-FEDÉLZETEK,
gömbölyű vagy négyzetűek, melynek alkalmazása által a füst a konyhából s lak-
helyiségekből nyomtalanul eltűnik, egy darab ára 10 ft.
A pakolásért darabonként ládával együtt 1 forint számítatik.
Továbbá folytonosan készen kaphatók fürdő- és ülőkádak a legerősebb
horganyérből.
Moderateur és petrolenn lámpák nagy választékban, valamint nagy
készlet a legfinomabb amerikai petrolennből, a lehető legutányosb árrért.
MIKSITS KÁROLY,
bádogos-mester.
Raktár: rózsater 2. sz. a., a varoshaza mögött.
2348 (5-6)

A népszerű, könnyű s rövid
Falusi
PRÉDIKACZIÓK
II., III. és IV-ik évfolyama,
kapható Pécsent Mendlik Ágost-
onnál. Ára egy évfolyamnak 3 ft.
20 kr., posta nélkül 2 ft. 2379 (8-4)

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

Dr. Behr ideg-extractusa,
az idegek erősítésére s a test edzésére ára
70 kr.
Egyszeresen bizományos uraknál kapható:
Legjobbféle
tyukszem-tapasz,
Schmidt cs. kir. főorvosát, egy skatulya
ára 23 kr.
Dorsch-májolaj, valódi gyógyszeri
Lobry és Parton-tól Utrechtben, a skrofulák
s bőrkütegek sat. gyógyítására. Egy üveg
ára 1 ft.
Strirai Stub-havasi-növény-
nedv
mell- s tüdőbetegék számára.
Egy üveg ára 87 kr.
Die „Zeitschrift für gerichtliche Medicin, öffentliche Gesund-
heitspflege und Medicinal-Gesetzgebung“ bringt in Nr. 48 vom 27.
November 1866 über „Schneebergs Kräuter-Allop“ Folgendes:
„Der aus Alpenkräutern bereitete „Schneebergs Kräuter-Allop“ des Herrn
Apothekers Bittner in Gloggnitz, und Franz Wilhelm, Apotheker in Neunkirchen, ist
bei allen katarthaischen und entzündlichen Krankheiten der Respirations-Organe ein
vortzügliches Unterstützungsmittel. Er mildert besser als alle anderen Sympurmen jeden
Reiz im Kehlkopf und wird bei acuter und chronischer Heiserkeit, bei empfindlichen
Affectionen der Schlingwerkzeuge, beim Lungen-Katarrh, dem Keuchstuen u. s. w.
wegen seiner vorzüglichsten einhüllenden, besänftigenden und reizmildernden Eigen-
schaften mit gunstigem Resultate angewendet.“
Főraktár: BITTNER GYULA gyógyszerésznél Gloggnitzban.

En gros. Bécs En detail.
legnagyobb kiállítás
a bel- s külföld első s legfineresebb
gyáraiból,

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

FRANCZIA BALI LEGYEZŐK
darabja: 2 ft. 75 kr., — 3 ft. 75 kr., — 5 ft., — 7 ft., — 50 forintig,
ezsítél, arannyal vagy festményekkel. 8 (1-2)
TÜRSCHE F.-nél Pesten, vaczi-utca 19-ik szám alatt.

Az alulirt lapkiadó-hivatalban folyvást előfizetheti
következő magyar lapokra:

MAGYAR UJSÁG

nagy politikai napi lap, negyedévre 5 forint, félévre 10 forint.

VASÁRNAPI UJSÁG FALUSI GAZDA

külön félévre 3 ft.

félévre 3 ft., egészévre ft. 6 ft.

POLITIKAI UJDONSÁGOK

külön félévre 2 ft. 50 kr.

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
együtt félévre 5 ft.

A NÉP ZÁSZLÓJA

politikai képes néplap, félévre 2 ft., egészévre 4 ft.

1848.

Politikai szemle az állam és egyház köréből.
Félévre 4 forint.

REGÉLŐ

regény- és beszédfolyóirat, félévre 3 ft., egészévre 6 ft.

Január 1-től fogva teljes számú példényekkel még szolgálhatunk.
Heckenast Gusztáv lapkiadó-hivatala
(egyetem-utca 4-ik szám.)

(1-8)

Farsangi cikkeket,

nevezetesen:

legújabb párisi és bécsi készítményű bálí legyezőket 1 ft. 50 krtól 30 ft.ig. Bokréta-tartókat 80 krtól 10 ft.ig, cotillon-érmeket, bárszony-, se-lyem-, torz- és jellem-álarczokat, a jelenleg annyira divatos bronze-öveket, óvkarikákat, hajdíszeket és boglárokat, válogatott izlésű mell-tűket, fülfüggőket, ékszerkészleteket, nyakékeket, karpereczeket, inguj-és ingelő-gombokat, nyakkendő-tűket, medaillonokat, óraláncokat, chignon-fésűket, övcsatokat, kalap- és ruhadíszeket, olesó és legfinomabb utánzótt viasz-gyöngyöket, különösen díszítő aczél, ezüst, arany-gyön-gyöket és csillámokat, mellényekre és női ruhákra való gombokat; legfi-nomabb angol és francia szappanokat, illatszereket, hajkenőcsöket és ola-jokat, viaszhajkenőcsöket, arany-, ezüst- és gyémánt-hajport, zsebbeli üvegcséket, mosdó szivacsokat, mindennemű fésűket, haj, ruha és zseb-beli kefécskéket, keztügombolókat, keztütagítókat, s a pipereasztal többi ilyes kellekeit dús választékban s a legújabb nemekben ajánlják

Kertész és Eisert Pesten,

Dorottya-utca 2. sz., a „Magyar király” szálloda átellenében.

Írásbeli megrendelések gyorsan eszközöltetnek.

Diszes tánczrendek készen levő vagy saját minta szerint
rövid idő alatt elkészítetnek. 2382 (2-2)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1868 (egyetem-utca 4-dik szám alatti).

MAGYARORSZÁG KÉPEKBE

félévre 2 forint.

JÓ BARÁT

Képes ujság,

félévre 1 forint, egészévre 2 forint.

HONVÉD

katonai hetilap, félévre 3 ft.

Oktató-levelek külön félévre 2 ft. — kr.

Honvéd és Oktató-levelek együtt félévre . . . 4 „ 50 „

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

negyedévre 3 ft., félévre 6 ft.

5 font joféle s tisztalésű

kávé csak 2 ft. 80 kr.

5 font

Portorico-kávé . . . 3 ft. 40 kr. Plant-Ceylon-kávé . . . 4 ft. 25 kr.
Arany-Java-kávé . . . 3 „ 80 „ Cuba-kávé egész finom . 4 „ 50 „
Laguayra-kávé . . . 4 „ — „ Gyöngy-kávé egész finom 4 „ 75 „

továbbá:

Czokor, brasíliai-rhum, egy pint 1 ft., legfinomabb jamaikai-rhum,
Pecoco-virág- és Souchong-thea, sardínák, mustár és sajt-félék a leg-
jutányosb áron kaphatók Pesten.

Bauhofer és Jarmay-nál,

a két szerezcsen- és Laudon-utca szögletén, 11-dik szám alatti
Vidéki megrendelések a pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett a leg-
gyorsabban eszközöltetnek. 2374 (3-0)

Bemenet a két szerezcsen-utczába; a váci-utról a marokkói
házzal szemközt.

Harangozási gép.

2381

(8-8)

Az eddigi közönséges istrángali harangozás helyett, az általam kitalált, az erőtanú
törvényeken alapuló hajtó-mozgató, csak egy ötöd rész erőt kívánó, leginkább a na-
gyobb harangokra alkalmazandó vasgépemet a nemes egyházaknak ajánlom. — Az
ilyen gép már a kisujzállási ref. templom tornyán, egy 22 mázsás harangon látható,
melyen két ember helyett, egy ember könnyen s kényelmesen harangozik. A munkát
erősen, jutányos áron, s gyorsan elvégezni ígérem.
Szarvas jan. 16. 1868. Demeter György, építész.

Pest, február 9-én 1868.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyszer hasznóztott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 ujkracszár.

Pákh Mihály.

(1796—1858.)

Egy éve lesz e hét folytán, hogy lapunk feledhetlen szerkesztője, Pákh Albert sírba szállott. Ez évfordulati napot emlékének akarjuk némileg szentelni. S midőn a Kisfaludy-társaság által kiadandó beszélei és rajzai gyűjteményéből egyet közlünk, arczképünk hadd legyen ez alkalommal az ő derék és jeles atyjának, néhai Pákh Mihály ág. hitv. superintendensnek arczképe. Lapunk e száma még két, szintén reá vonatkozó képet közöl: Rozsnyót, hol az öreg Pákh magyar lelkési hivatalát kezdette, hol a mi Pákhunk a napvilágot meglátta, és az új templom tervrajzát Dobsinán, hol Pákh Mihály született és életét bevégezte.

Pákh Mihály Dobsinán, Gömörmegyének e régi bányavárosában 1795. okt. 18-kán született, polgári állású szegény szüléktől. Felsőbb tanulmányait Rozsnyón, Pozsonyban, Debreczenben és a bécsi egyetem prot. theologiai intézetében végezte, azon időben, midőn a prot. theologusoknak a külföldi egyetemek látogatása tiltva volt.

Alig végezte a hittani folyamot, már 24 éves korában papi meghívást kapott egy felső-ausztriai, Kematten nevű falu evang. egyházába. A jeles készületségű s tudományos törekvésű ifju elfogadta e csekély állomást, azon reményben, hogy az Ausztriában elszórvá élő, kevés számú prot. hívek egyházi életének némi kedvező lendületet fog adhatni. S ha a gondviselés intéző keze, egy szerencsés véletlen alakjában, közbe nem lép, a buzgó férfiú talán itt, szeretett hazájától megválvá, végezte volna be ismeretlenül s elfelejtve, földi pályáját. Uj állomási helyéről ugyanis 1821 elején szülőföldére Gömörmegyébe utazván, hogy ott szíve választottjával házassági frigyre keljen, vissz-utjában nejjével együtt egy napot töltött Rozsnyón, itteni számos ismerősei körében.

Történt ez alkalommal, hogy a rozsnyói akkori lelkész hirtelen megbetegedett. Szombat nap levén, nem csekély volt a zavar a másnapi istentisztelet megtartása miatt. Némelyeknek eszébe jutott a város falai között mulató fiatal vendég pap s hozzájárultak kéréseikkel. Ez szívesen engedett a felhívásnak s vasárnap reggel megtartá rögtönzött egyházi beszédét, a legkedvezőbb hatással hallgatóira. E nap meghozá nem reményelt gyümölcsét; nemsokára megürült a rozsnyói lelkési állomás, a nem

Rozsnyón, hol az ottani viszonyoknál fogva három nyelven (magyarul, németül, tótul) kellett hirdetnie az Isten ígését, 12 évig terjeszté Isten országát, s mint a köztisztelet és bizalom embere, kitünő értelemmel, erélylyel és tapintattal intézé e derék egyház ügyeit, sokszor válságos időkben, mit a vegyes házasságok ügyében, a kolera alatti mozgalmak idejében fölmerült események nehezítettek. Magyar egyházi szónoklatai különösen kitűntek, nemsokára tartalom gazdagsága, hanem az akkoriban nem csekély érdemű irodalmi csin s viszonyokhoz alkalmazott nép-szerű szónoki előadás által is.

A jeles szónok hire elhatott távolabb egyházakba is. 1830. táján történt, hogy a szarvasi egyház hívá meg igen előnyös feltételek mellett Pákh Mihályt papjául, azonban a rozsnyói gyülekezet külön küldöttség által szólítván fel szeretett lelkészét a körében maradásra, továbbra is Rozsnyón maradt.

1834. tavaszán azonban a XVI. szepesi város fő- és szék-helyének tekintélyes evang. gyülekezete hívá meg papjának. A szelidebb éghajlatu Gömörből Iglóra, a regényes Szepességbe költözött tehát, időközben fölnevelkedett számos családjá-
val Pákh Mihály. Nehéz szívvel búcsuzott a rozsnyóiaktól, kik nagy számmal kísérték a távoztó Rozsnyó város határán túl. Igló fényes küldöttséggel s valódi ünnepélylyel fogadta nagy remények között várt új papját s reményeiben nem csalatkozott. Az itteni egyház — mióta Pákh Mihály megjelent körében — mintha új életre serkent volna; a vallásos és a mit nem kell felejtetni most

PÁKH MIHÁLY.

regiben vendégzerepelt fiatal pap még mindnyájuk fris emlékezetében volt; megjött a választás napja s a Felső-Ausztriában másfél évet töltött Pákh Mihály 1822. nyarán, mint közakarattal megválasztott lelkész Rozsnyóra költözött.

sem, a polgári és egyházi erények szelleme régen nem tapasztalt erőben nyilatkozott. Az Isten háza ismét megtelt vasárnapokon, sőt hétköznapokon is hívőkkel, kik örömmel sereglének össze, a mindíg jobban kedvelt jeles egyházi szónok beszédeit hallgatni. A